Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама

2011-жылдын II чейреги

2011-жылдын июль айы

Бишкек

Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама

Редакциялык кеңеш:

Төрага: Чокоев З.Л.
Кеңештин мүчөлөрү: Урустемов С.А.
Исакова Г.А.
Сейитов Ч.С.

Жооптуу катчы: Керимкулова Г.А.

Басылманын мазмунуна байланыштуу маселелер боюнча:
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына
Бишкек шаары, Т.Үмөталиев атындагы көчө, 101 дареги боюнча,
(996 312) 66-90-51 телефону,
(996 312) 61-07-30 факсы
gkerimkulova@nbkr.kg электрондук дареги боюнча кайрылсаңыздар болот.

Басылманын таркатылышына байланыштуу суроолор боюнча:
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Тышкы жана коомдук байланыштар бөлүмүнө
Бишкек шаары, Т.Үмөталиев атындагы көчө, 101 дареги боюнча,
(996 312) 66-90-09 телефону,
(996 312) 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот
Электрондук почта: pr@nbkr.kg
http://www.nbkr.кg

Басылма республикадагы жана анын региондорундагы керектөө бааларынын динамикасынын чагылдырылышын жана инфляциянын негизги факторлорун иликтөөлөрдү, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акча-кредит саясат жагындагы чечимдери жөнүндө маалыматты камтыйт жана анда келерки мезгилге инфляциялык болжолдоолор келтирилет. Чейрек сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланып турат.

Басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2011-жылдын 26-июлу.

Уюштуруучу: Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.

Басылма, Кыргыз Республикасынын Адилет Министрлигинде каттоодон өткөрүлгөн, жалпыга маалымдоо каражаттарын каттоо жөнүндө 628-номериндеги күбөлүккө ээ.

ЖЧК "Line Print" басма борборунда басууга даярдалды жана басылып чыгарылды.
100 нускада чыгарылат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2011-жыл.

Басылма, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз кайрадан басылып чыгарылууга жана кайсыл формада жана кандай каражаттар аркылуу болбосун таркатылууга тийиш эмес. Басылманы көчүрүп басууда жана которууда «Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама» басылмасына милдеттүү түрдө таянуу зарыл.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету

Аталган басылма, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын өткөн жыл ичинде бүткөргөн иши жөнүндө отчету болуп саналат. Ал республиканын экономикалык өнүгүүсү, Улуттук банктын акча-кредит саясаты жөнүндө кыскача маалыматты, финансылык отчетун, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде басылып чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени

Ай сайын чыгарылуучу маалыматтык басылма, Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү жана экономика секторлору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Ай сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

Басылма, Кыргыз Республикасынын тышкы секторунун өнүгүшүндөгү тенденцияларды жана төлөм теңдеми, тышкы соода, эл аралык камдар, тышкы карыз, эл аралык инвестициялык позиция боюнча маалыматтарды камтыйт. Басылма, чейрек сайын – январь, май, июль жана октябрь айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланып турат.

Банк тутумунун өнүгүү тенденциялары

Финансылык ортомчу катары Кыргыз Республикасынын банк тутумунун өнүгүшүнө иликтөөлөрдү жүргүзүү, турукташууга жетишүүдө жана аны колдоп турууда орун алган тоскоолдуктарды, ошондой эле бүтүндөй банк тутумунун туруктаушуусунун курамдык элементтерине баа берүү, аталган басылманын максаты болуп саналат. Басылма, жарым жылда бир жолу кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары

Басылма, коммерциялык банктарга жана коомчулукка Улуттук банктын иши жөнүндө маалыматтарды жарыялап туруу жана Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын пропагандалоо максатында, Улуттук банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоого багытталган. Айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пресс-релизи

Улуттук банктын пресс-релизи жалпыга маалымдоо каражаттары, юридикалык жактар жана жеке адамдар үчүн Улуттук банкка жана банк тутумуна тиешелүү окуялар түрмөгүн жана финансы рыногунда апта ичинде болуп өткөн орчундуу жана башка маалыматтарды камтыйт. Апта сайын кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланат.

МАЗМУНУ

1-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ ЭКОНОМИКАЛЫК АБАЛ............................5

1.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногундагы суроо-талап жана сунуш...................5
1.1.1. Суроо-талап..6
1.1.2.Сунуш...10
1.2. Акча-кредит чөйрөсүндөгү тенденциялар...12
1.3. Тышкы экономикалык шарттар...17
1.4. Алмашуу курсу..20

2-ГЛАВА. ИНФЛЯЦИЯ ЖАНА АНЫ ТҮЗҮҮЧҮЛӨР..21

2.1. Керектөө бааларынын индексинин динамикасына анализдөөлөр..................................21
2.1.1. Азык-түлүк товарларына карата баалардын динамикасы.......................................21
2.1.2. Азык-түлүктөн башка товарларга баалардын динамикасы.....................................23
2.1.3. Кызмат көрсөтүүлөргө баалардын динамикасы...24
2.1.4. Аймактарда керектөө бааларынын динамикасы...25
2.2. Базалык инфляция...26

3-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН
АКЧА-КРЕДИТ САЯСАТЫ БОЮНЧА ЧЕЧИМДЕРИ..28

3.1. Улуттук банк Башкармасынын негизги чечимдери...28
3.2. Акча-кредиттик жөнгө салуу боюнча комитеттин негизги чечимдери..........................29

4-ГЛАВА. ИНФЛЯЦИЯ КӨРСӨТКҮЧҮН БОЛЖОЛДООЛОР...31

4.1. Инфляциянын негизги факторлорунун динамикасына болжолдоолор...........................31
4.2. 2011-жылга жана 2011-жылдын III-чейрегине инфляциялык болжолдоолор.................34

СТАТИСТИКАЛЫК ТИРКЕМЕ..36

ГЛОССАРИЙ...40

КЫСКАРТУУЛАРДЫН ТИЗМЕСИ..44

1-глава. Кыргыз Республикасындагы экономикалык абал

1.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногундагы суроо-талап жана сунуш

1.1.1. Суроо-талап

2011-жылдын январь-июнь айларындагы алдын-ала алынган маалыматтар боюнча ИДӨнүн көлөмү 2010-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 5,5 пайызга көбөйүү менен күндөлүк баада 103,5 млрд. сомду түзгөн, ал эми 2010-жылдын январь-июнь айларында ИДӨнүн көлөмү 4,4 пайызга өскөн. «Кумтөр» алтын кенин иштетүүчү ишканаларды эске албаганда, ИДӨнүн көлөмү отчеттук жылдын биринчи жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча 4,6 пайызга өскөн (2010-жылдын январь-июнь айларында тиешелүү көрсөткүчтүн өсүшү 0,6 пайызды түзгөн). ИДӨнүн дефлятору алдын-ала алынган маалыматтар боюнча 2010-жылдын январь-июнь айларындагы 4,4 пайызга каршы, 2011-жылдын биринчи жарым жылдыгы үчүн 16,0 пайыз чегинде түптөлгөн.

2011-жылдын январь-март[1] айларында кирешелерди пайдалануу ыкмасы боюнча эсептелген ИДӨ өткөн жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 0,4 пайызга өскөн (2010-жылдын январь-мартайларында өсүш 16,8 пайыз чегинде катталган). Мында, эгерде 2010-жылдын биринчи чейрегинде ИДӨнүн өсүшү негизинен экспорттун өсүшү менен камсыз болгон болсо, 2011-жылдын январь-март айларында ИДӨнүн өсүшү түпкү керектөөгө сарптоолордун өсүшүнүн жана көбүнчө, материалдык жүгүртүү каражаттарынын запастарынын алгылыктуу жагына өзгөрүүсүнөн улам дүң топтоонун бир кыйла өсүшүнүн эсебинен түптөлгөн. Мындан тышкары, дүң топтоонун көлөмүнүн олуттуу өсүшү 2010-жылдын биринчи чейрегиндеги төмөнкү базанын алкагында түптөлгөндүгүн эске алуу зарыл.

1.1.1-таблица. Чыгашалар боюнча ИДПнын реалдуу өсүш арымы
(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине/мезгилине карата чейрек/мезгил, пайыздарда)

	2010				2011
	I	II	III	IV	I
Колдонулган ИДП	**16,8**	**4,4**	**-1,2**	**-1,4**	**0,4**
Түпкү керектөө	1,8	3,5	4,0	3,9	1,6
Жекече керектөө	1,9	3,8	4,2	4,1	1,5
Үй чарбасы	2,1	4,2	4,6	4,6	1,6
ҮЧТКУ	2,7	2,0	2,0	2,0	1,1
Мамлекеттик мекемелердики	-0,2	0,5	0,7	0,5	0,4
Жамааттык пайдалануу	0,8	1,5	1,9	1,7	2,1
Дүң топтоо	-13,9	-9,8	-12,0	-4,5	13,6
Экспорт	32,1	0,7	-4,6	-4,2	-10,3
Импорт	0,4	-0,6	0,3	1,6	-7,4

Булагы УСК

[1] Мында жана мындан ары текст боюнча: кыйла мурунку мезгилге карата шилтемелер 2011-жылдын экинчи чейреги үчүн маалыматтардын жоктугу менен шартталган.

ИДӨнүн түзүмүндөгү чыгашалардын түрлөрү боюнча көрсөтүлгөн өзгөрүүлөр, жеке адамдардын акча которууларынын олуттуу агылып кирүүсүнүн эсебинен түптөлгөн, ички суроо-талаптын (түпкү керектөөгө жана дүң топтоого чыгашалардын суммасы) өсүшүнүн ИДӨнүн өсүшүнө олуттуу салым кошкондугун маалымдап турат.

1.1.1-сүрөт. ИДӨнүн, ички суроо-талаптын жана акча которууларынын өзгөрүү динамикасы
(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине/мезгилине карата чейрек/мезгил, пайыздарда)

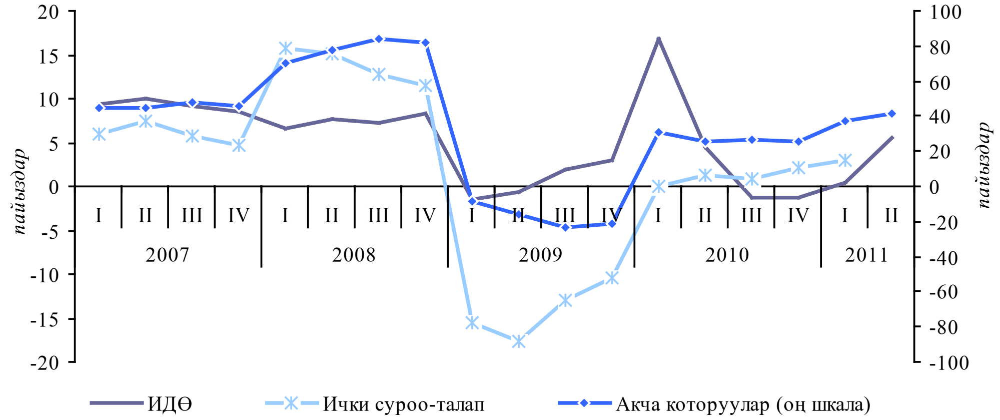

Калктын кыйла камсыз болгон катмарында акчалай кирешелердин жогорку үлүштө топтолушу, мурдагыдай эле, кирешелердин жалпы көлөмүнүн жогорку кирешелүү топтордун пайдасына бөлүштүрүлгөндүгүн аныктайт. Алсак, кыйла камсыз болгон топтун кирешелеринин үлүшү 2010-жылдын январь-сентябрь айларында 2009-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 1,5 п.п көбөйүү менен калктын кирешелеринин жалпы көлөмүнүн 45,0 пайызын түзгөн. Ал эми бир аз камсыз болгон калктын 20 пайызынын кирешелеринин үлүшү 0,4 п.п. төмөндөө менен 6,0 пайызды түзгөн.

1.1.2-сүрөт. Калктын квинтиль топтору боюнча акчалай кирешелеринин түзүмү
(жыл башынан тартып)

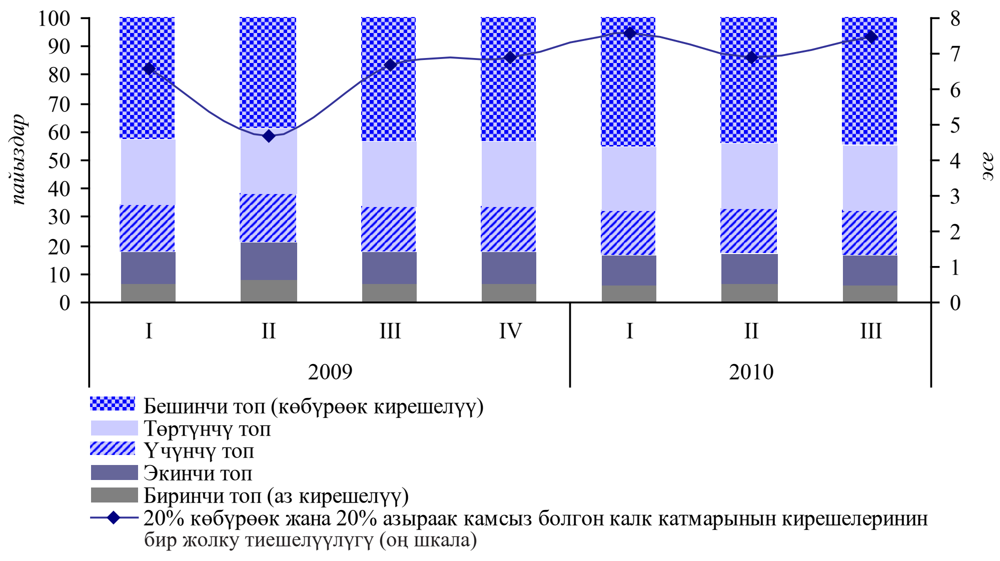

2011-жылдын биринчи жарым жылдыгындагы алдын-ала алынган маалыматтар боюнча жеке адамдардын акча которуу системалары боюнча акча каражаттарынын агылып кирүүсүнүн өсүшү белгиленген. Таза агылып кирүүнүн жалпы көлөмү 2011-жылдын январь-июнь айларында 42,0 пайызга өскөн, ал эми 2010-жылдын январь-июнь айларында тиешелүү көрсөткүчтүн өсүшү 25,1 пайызды түзгөн. Көбүнчө, акча которуулардын агылып кирүүсүнүн өсүшү Россия менен Казакстандын экономикасынын динамикалуу өнүгүүсү менен шартталган, анткени, акча которуулардын негизги үлүшү (Россия – 93,3 пайыз, Казакстан – 2,6 пайыз) ушул өлкөлөрдөн түшөт. Мында, акча которуулардын агылып чыгуусунун басымдуу бөлүгү Россияга (97,1 пайыз) туура келе тургандыгын белгилей кетүү зарыл.

1.1.2-таблица. Акча которуулар системасы боюнча жеке адамдардын акча которуулары
(млн. АКШ долл.)

	2008	2009	2010	2010-ж. янв-июнь	2011-ж. янв-июнь**
Сальдо	**1 138,2**	**893,2**	**1 124,9**	**453,0**	**643,3**
Агылып кирүүлөр	**1 205,5**	**966,7**	**1 252,6**	**495,8**	**724,1**
КМШ өлкөлөрү	1 141,4	894,4	1 199,3	467,9	693,1
Казакстан	27,9	31,4	35,0	17,2	16,7
Россия	1 113,5	862,9	1 164,3	450,7	675,9
Жана башкалар	0,1	0,0	0,0	0,0	0,6
Алыскы чет өлкөлөр	64,1	72,3	53,3	27,9	31,0
Бельгия	0,5	0,5	0,2	0,1	1,3
Улуу Британия	1,8	1,4	1,4	0,7	0,8
Германия	0,2	0,7	9,9	4,5	10,9
АКШ	61,4	69,5	41,7	22,6	17,3
Жана башкалар	0,2	0,3	0,1	0,0	0,7
Агылып чыгуулар	**67,3**	**73,6**	**127,6**	**42,8**	**80,9**
КМШ өлкөлөрү	65,0	71,8	125,8	42,0	79,2
Казакстан	2,5	0,7	0,4	0,2	0,4
Россия	62,5	71,1	125,4	41,8	78,5
Жана башкалар	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Алыскы чет өлкөлөр	2,3	1,8	1,8	0,8	1,7
Бельгия	0,1	0,2	0,5	0,3	0,2
Германия	0,4	0,4	0,3	0,1	0,8
АКШ	1,7	1,1	0,9	0,3	0,5
Жана башкалар	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2

* Anelik, Blizko, Contact, Migom, MoneyGram, Western Union, Unistream, Золотая Корона, Лидер, Быстрая почта, Аллюр ж.б. системалар боюнча которуулар жана «Кыргызпочтасы» МИ аркылуу которуулар.

** алдын ала алынган маалыматтар.

Финансы министрлигинин Борбордук казыналыгынын алдын-ала маалыматтары боюнча, мамлекеттик бюджеттин тартыштыгы отчеттук жылдын январь-июнь айларында 0,2 млрд. сомду же ИДӨгө карата 0,2 пайызды түзгөн (2010-жылдын ушундай эле мезгилинде мамлекеттик бюджеттин тартыштыгы 1,3 млрд. сомду же ИДӨгө карата 1,5 пайызды түзгөн).

Мамлекеттик бюджеттин кирешелери жана алынган расмий трансферттери 2010-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда 33,9 пайызга көбөйүү менен 36,2 млрд. сом же ИДӨгө карата 34,9 пайыз чегинде катталган. Мында, салыктык кирешелер жана салыктык эмес түшүүлөр мамлекеттик бюджеттин операциялык иштерден кирешелеринин

өсүшүнө 30,5 п.п. салым кошкон, ошол эле учурда расмий трансферттердин түшүүлөрүнүн салымы 3,4 п.п. түзгөн.

Мамлекеттик бюджеттин операциялык иштерге жалпы чыгашалары 2010-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 30,8 пайызга же 8,1 млрд. сомго көбөйүү менен отчеттук жылдын январь-июнь айларында 34,3 млрд. сомду же ИДӨгө карата 33,1 пайызды түзгөн. Билим берүү жана саламаттыкты сактоо тармагындагы кызматкерлердин эмгек акыларынын көбөйгөндүгүнөн улам, күндөлүк керектөөгө бюджеттик чыгашалардын да көбөйүү тенденциясы байкалган. Алсак, эмгек акыга чыгашалар жана Кыргыз Республикасынын Социалдык фондусуна чегерүүлөр, ошондой эле социалдык жөлөк пулдар өткөн жылдагы ушундай эле көрсөткүчкө салыштырганда, операциялык иштерге мамлекеттик чыгашалардын жалпы көлөмүндө 55,0 пайызды түзүү менен 2011-жылдын январь-июнь айлары ичинде 22,8 пайызга көбөйгөн.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде акча каражаттарынын финансылык эмес активдерди сатып алуу операциялары боюнча таза агылып чыгуусу 2,2 млрд. сомду түзгөн, бул, 2010-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 66,8 млн. сомго же 3,2 пайызга көп.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондусунун алдын-ала маалыматтары боюнча, Социалдык фонддун бюджетинин тартыштыгы отчеттук жылдын январь-июнь айлары үчүн 0,2 млрд. сомду же ИДӨгө карата 0,2 пайызды, ал эми кирешелери – 10,4 млрд. сомду же ИДӨгө карата 10,1 пайызды, чыгашалары – 10,2 млрд. сомду же ИДӨгө карата 9,9 пайызды түзгөн.

1.1.3-сүрөт. Мамлекеттик бюджеттин аткарылышы
(бир мезгил ичинде)

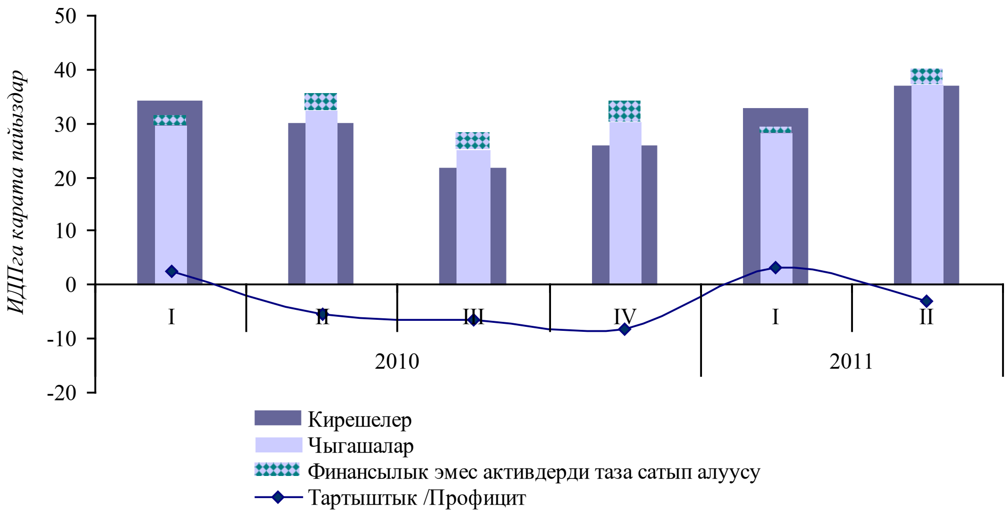

Негизги капиталга инвестициялардын көлөмү алдын-ала алынган маалыматтар боюнча, 2010-жылдын ушундай эле көрсөткүчүнө салыштырганда, кароого алынып жаткан мезгил ичинде 3,7 пайызга төмөндөө менен 15,8 млрд. сомду түзгөн, ал эми 2010-жылдын биринчи жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча тиешелүү көрсөткүч 18,1

пайызга азайган. Тоо кендерин казып алуу жана кайра иштетүү өнөр жайына инвестициялардын көлөмүнүн олуттуу өскөндүгүнө карабастан, негизги капиталга инвестициялардын өсүшүнүн алгылыксыз арымы, негизинен, электрэнергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүү («Камбар-Ата-2» ГЭСти куруу), транспорт жана байланыш объектилерде өздөштүрүлгөн каражаттардын азаюусунун («Бишкек-Нарын-Торугарт» автожолдорун реконструкциялоо боюнча долбоорго инвестициялардын азаюусунун) эсебинен түптөлгөн.

1.1.3-таблица. Каржылоо булактары боюнча негизги капиталга инвестициялар

	2010-ж. янв-июнь	2011-ж. янв-июнь	2010-ж. янв-июнь	2011-ж. янв-июнь
	млн. сом		*жыйынтыгына карата пайыздар*	
Бардыгы	**13 180,6**	**15 816,5**	**100,0**	**100,0**
Ички инвестициялар	**9 856,3**	**13 205,0**	**74,8**	**83,5**
Республикалык бюджет (өзгөчө кырдаалдарга каралган каражаттарды кошо алганда)	347,3	1064,8	2,6	6,7
Жергиликтүү бюджет	152,7	107,7	1,2	0,7
Ишканалардын, уюмдардын каражаттары	3600,1	6656,2	27,3	42,1
Банктын кредити	1603,9	214,3	12,2	1,4
Калктын каражаты	4149,8	5162,0	31,5	32,6
Тышкы инвестициялар	**3 324,3**	**2 611,5**	**25,2**	**16,5**
Чет өлкө кредити	1906,9	1265,5	14,5	8,0
Тике чет өлкө инвестициялары	1104,7	957,3	8,4	6,1
Чет өлкө гранттары жана гуманитардык жардам	312,7	388,7	2,4	2,5

Булагы: УСК

2011-жылдын январь-июнь айларында негизги капиталга инвестицияларды каржылоо булактарынын түзүмүндө, инвестициялардын жалпы көлөмүндө олуттуу үлүштү ээлешкен ички инвестициялар 7,4 пайызга көбөйгөн, ал эми тышкы булактардын эсебинен инвестициялар өткөн жылдагы ушундай эле көрсөткүчкө салыштырганда 36,7 пайызга төмөндөгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде ички инвестициялар, негизинен, ишканалардын жана уюмдардын, ошондой эле калайык-калктын каражаттарынын эсебинен каржыланып турушкан. 2011-жылдын январь-июнь айларында чарбалык шериктештик жана капиталында чет өлкө катышуусу менен компаниялар (көбүнчө «Кумтөр» алтын кенин иштетүү боюнча ишканалар), ошондой эле көбүнчө, Ош областында жана Бишкек, Ош шаарларында өсүшү байкалган жеке турак-жай куруу, ички инвестициялардын негизги багытынан болушкан.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде негизги капиталга инвестициялардын тармактык түзүмүндө олуттуу үлүш тоо кендерин казып алуу өнөр жайына – 32,5 пайыз («Кумтөр» алтын кенин иштеп чыгуу ишканаларына инвестициялар), транспорт жана байланышка – 13,8 пайыз («Талас-Тараз-Суусамыр», «Бишкек-Нарын-Торугарт», «Бишкек-Кордай», «Ош-Иркештам», «Ош-Исфана» автомобиль жолдорун реконструкциялоо, «Аймактык жол коридорун жакшыртуу» долбоору боюнча жолдорду реабилитациялоо) туура келген.

Коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмү өткөн жылдын башталышына салыштырганда 8,4 пайызга көбөйүү менен 2011-жылдын июнь айынын акырына карата 28,6 млрд. сомду түзгөн (2011 –жылдын июнь айынын акырына карата коммерциялык банктардын кредит портфели 2,2 пайызга өскөн). Кредиттөө көлөмүнүн өтүп жаткан жылдын башталышынан берки динамикасы, кредит рыногунун өнүгүү тенденциясы алгылыктуу экендигин маалымдап турат.

1.1.4-таблица. Коммерциялык банктардын кредит портфелинин тармактык түзүмү

	2010-ж. янв-июнь		2011-ж. янв-июнь	
	бардыгы, *млн. сом*	өсүш арымы, *пайыздар*	бардыгы, *млн. сом*	өсүш арымы, *пайыздар*
Кредит портфели	**25 762,4**	**102,2**	**28 599,6**	**108,4**
Соода жана коммерциялык операциялар	11 090,9	106,1	12 781,9	112,7
Айыл чарбасы	3 336,8	108,2	3 997,9	119,4
Өнөр жайы	1 377,0	99,2	1 618,9	109,3
Ипотека	2 934,3	95,0	2 759,6	96,7
Курулуш	1 930,6	99,0	1 736,7	85,2
Керектөө кредиттери	1 879,4	92,7	2 216,3	117,7
Жана башкалар	3 213,3	99,9	3 488,3	101,4

Банктык эмес финансы-кредиттик мекемелердин (БФКМ) түзүмүндө олуттуу үлүшкө ээ болушкан, микрофинансылык компаниялар жана кредиттик союздар тарабынан берилген кредиттер, 2010-жылдын ушундай эле көрсөткүчүнө салыштырганда 36,4 пайызга көбөйүү менен 2011-жылдын июнь айынын акырына карата 13,2 млрд. сомду түзгөн. Тармактык түзүмдө берилген кредиттердин басымдуу үлүшү айыл-чарба (52,1 пайыз), соода жана коммерция тармактарына туура келген (26,6 пайыз).

1.1.5-таблица. Банктык эмес финансы-кредит мекемелеринин кредит портфелинин тармактык түзүмү

	2010-ж. янв-июнь		2011-ж. янв-июнь	
	бардыгы, *млн. сом*	өсүш арымы, *пайыздар*	бардыгы, *млн. сом*	өсүш арымы, *пайыздар*
Кредит портфели	**9 696,4**	**117,1**	**13 225,0**	**136,4**
Айыл чарбасы	4 825,8	136,1	6 890,8	142,8
Соода жана коммерция	2 973,0	105,4	3 517,6	118,3
Жана башкалар	277,9	41,2	864,3	311,0
Кызмат көрсөтүүлөр	487,5	115,4	437,7	89,8
Керектөө кредиттери	444,9	153,9	809,1	181,8
Курулуш жана ипотека	225,7	112,7	275,5	122,1
Өнөр жайы	196,3	119,5	230,5	117,4
Транспорт жана байланыш	119,2	83,0	169,9	142,5
Даярдоо жана кайра иштетүү	146,0	680,8	29,6	20,3

1.1.2. Сунуш

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде ИДӨнүн өсүшүнө «Кумтөр» алтын кен ишканаларында өндүрүштүн көлөмүнүн көбөйүүсүнүн жана электрэнергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүүнүн өсүшүнүн эсебинен негизги салымды, көбүнчө, өнөр-жай ишканалары (3,1

п.п.) кошушкан. Мындан тышкары, 2011-жылдын январь-июнь айларында ИДӨнүн өсүшүнө транспорт жана байланыш ишканалары да олуттуу салым кошушкан.

Товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү чогуу алгандагы сунуштоонун көлөмү отчеттук мезгил ичинде, ИДӨнүн жалпы көлөмүнөн кайра иштетүү өнөр жай продукциялары менен 20,4 пайызга, соода – 16,1 пайызга, айыл чарба продукциялары менен 10,9 пайызга, транспорт жана байланыш менен 10,1 пайызга камсыз болгон.

1.1.6-таблица. ИДПнын өсүшүнө/төмөндөшүнө иштин өзүнчө түрлөрүнүн салымы

	2010-ж. янв-июнь		2011-ж. янв-июнь	
	өсүш арымы, *пайыздар*	өсүшкө салым, *п.п.*	өсүш арымы, *пайыздар*	өсүшкө салым, *п.п.*
Ички дүң продукт	**4,4**	**4,4**	**5,5**	**5,5**
Дүң кошулган нарк	4,4	3,9	5,5	4,9
Айыл чарбасы, мергенчилик жана токой чарбасы	0,1	0,0	0,9	0,1
Тоо кендерин казып алуу өнөр жайы	7,8	0,0	11,2	0,1
Кайра иштетүү өнөр жайы	50,1	6,4	11,9	2,2
Э/энергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүү	13,4	0,3	25,8	0,9
Курулуш	-23,4	-1,4	-12,2	-0,5
Соода, ремонт	-9,2	-1,7	3,0	0,5
Мейманканалар жана ресторандар	-8,0	-0,1	7,4	0,1
Транспорт жана байланыш	1,4	0,1	14,1	1,4
Финансылык ишкердүүлүк	1,3	0,0	8,6	0,1
Кыймылсыз мүлк менен операциялар, ижара	-1,1	-0,1	-1,8	-0,1
Мамлекеттик тескөө	1,5	0,1	4,3	0,3
Билим берүү	0,6	0,0	-1,2	-0,1
Саламаттыкты сактоо жана социалдык кызматтарды сунуштоо	0,8	0,0	1,0	0,0
Коммуналдык жана жеке кызматтарды сунуштоо	-1,9	0,0	0,4	0,0
Азык-түлүккө таза салыктар	4,4	0,5	5,5	0,6

Булагы: УСК

2011-жылдын биринчи жарым жылдыгындагы алдын-ала маалыматтар боюнча, өнөр жай өндүрүшүнүн физикалык көлөмүнүн индекси (ФКИ) өткөн жылдагы ушундай эле көрсөткүчкө салыштырганда, 13,9 пайызга өскөн (2010-жылдын январь-июнь айларында өнөр жай өндүрүшүнүн көлөмү 42,3 пайызга өскөн). Өнөр жай өндүрүшүнүн физикалык көлөмүнүн өсүшү негизинен, металлургиялык өндүрүштүн – «Кумтөр» алтын кен иштетүү ишканаларынын (12,4 пайыз), текстиль жана тигүү өнөр жайынын (37,0 пайыз) жана башка металл эмес минералдык продукциялар өндүрүшүнүн (27,3 пайыз), транспорт каражаттары жана жабдуулар өндүрүшүнүн (2,4 эсеге) көлөмүнүн көбөйүүсү, ошондой эле электрэнергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүүнүн көлөмүнүн көбөйүүсү (25,8 пайыз) менен шартталган. «Кумтөр» алтын кен иштетүү ишканаларын эске албаганда, өнөр жай өндүрүшүнүн физикалык көлөмүнүн индексинин өсүшү 15,0 пайыз деңгээлинде катталган, мында 2010-жылдагы тиешелүү көрсөткүч 27,3 пайызга өскөн.

Айыл-чарбасында, 2011-жылдын биринчи жарым жылдыгы үчүн алдын-ала алынган маалыматтар боюнча, өндүрүштүн өсүшү 0,9 пайыз

деңгээлинде белгиленген (2010-жылдын январь-июнь айларында айыл-чарба өнүмдөрүн өндүрүүнүн көлөмү 0,1 пайызга өскөн).

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде алдын-ала алынган маалыматтар боюнча, соода жүгүртүүнүн 3,5 пайызга көбөйүүсү байкалган, бул көбүнчө, өткөн жылдын биринчи жарым жылдыгында орун алган саясий туруксуздуктун алкагында түптөлгөн төмөнкү базага шартталган (2011-жылдын ушундай эле мезгилинде 11,6 пайызга төмөндөө байкалган). Анын ичинде чекене соода жүгүртүүнүн 1,5 пайызга өсүшү белгиленген (2010-жылдын январь-июнь айларында 6,9 пайызга төмөндөө байкалган).

1.1.7-таблица. Соода операцияларынын дүңүнөн жүгүртүү динамикасы жана түзүмү

	2010-ж. янв-июнь		**2011-ж. янв-июнь**	
	үлүшү, *пайыздар*	өсүш арымы, *пайыздар*	үлүшү, *пайыздар*	өсүш арымы, *пайыздар*
Соода	**100,0**	**88,4**	**100,0**	**103,5**
Авто жана мото техникаларын, тетиктерин сатуу	3,4	87,6	3,0	107,4
Техникалык жактан тейлөө жана авто ремонт	0,5	87,8	0,5	111,5
Мотор майларын чекене сатуу	9,3	87,3	9,6	116,2
Дүң соода	32,3	81,5	32,4	102,9
Чекене соода	54,3	93,1	54,3	101,5
Тиричилик буюмдарын ремонттоо	0,2	80,4	0,2	89,2

Булагы: УСК

1.2. Акча-кредит чөйрөсүндөгү тенденциялар

Акча базасы

2011-жылдын 1-июлуна карата акча базасы ушул эле жылдын экинчи чейрегинде 10,8 пайызга көбөйүү менен 49,9 млрд. сомду түзгөн (2010-жылдын экинчи чейрегинде акча базасы 14,8 пайызга көбөйгөн). 2011-жылдын 1-июлуна карата абал боюнча, акча базасы жылдык мааниде 21,9 пайызга көбөйгөн.

Кароого алынып жаткан жылдын экинчи чейрегинде акча базасынын 4,8 млрд.сомго өсүшү, Өкмөттүн 3,2 млрд. сомду түзгөн операциялары сыяктуу эле, Улуттук банктын 1,6 млрд. сомду түзгөн операцияларынын эсебинен жүргөн. Салыштыруу үчүн: 2010-жылдын тиешелүү мезгилинде акча базасы 1,6 млрд. сомго көбөйгөн, мында, акча базасынын өсүшүнө Өкмөттүн салымы 4,9 млрд. сомду түзсө, Улуттук банктын операциялары аны 3,3 млрд. сомго азайткан.

2011-жылдын 1-июлуна карата жүгүртүүдөгү акча отчеттук мезгилде 11,5 пайызга көбөйүү менен 45,5 млрд. сомду түзгөн (2010-жылдын ушундай эле мезгилинде көбөйүү 7,0 пайыз чегинде катталган). Жүгүртүүдөгү акчалардын өсүшү жылдык мааниде 2011-жылдын 1-июлуна карата абал боюнча 23,3 пайыз чегинде түптөлгөн.

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча акча базасынын түзүмүндө жүгүртүүдөгү нак акчалардын үлүшүнүн 90,5 пайыздан 2011-жылдын март айынын акырына карата 91,1 пайызга чейин көбөйүүсү жүргөн, буга

ылайык, коммерциялык банктардын Улуттук банктагы корреспонденттик эсептериндеги каражаттарынын үлүшү 9,5 пайыздан 8,9 пайызга чейин азайган.

М2 акча топтому

М2 акча массасы (М0 + улуттук валютадагы депозиттер) отчеттук мезгил ичинде 10,1 пайызга көбөйүү менен 2011-жылдын 1-июлуна карата 56,3 млрд. сомду түзгөн (2010-жылдын экинчи чейрегинде М2 7,4 пайызга көбөйгөн). Ошондой эле, М2 акча топтомун түзүүчүлөрдүн көбөйгөндүгү байкалган: банктардан тышкаркы акчалар (М0) – 11,4 пайызга жана улуттук валютадагы депозиттер – 5,9 пайызга, анын ичинде башка (мөөнөттүү) депозиттер – 12,8 пайызга, которулма депозиттер (талап кылганга чейинки) – 2,7 пайызга.

Жылдык мааниде М2 акча массасынын өсүшү 2011-жылдын 1-июлуна карата абал боюнча 22,7 пайызды түзгөн.

М2Х акча топтому

М2Х (М2 + чет өлкө валютасындагы депозиттер) кеңири мааниде колдонулуучу акча массасы 2011-жылдын экинчи чейрегинде 9,6 пайызга көбөйүү менен ушул эле жылдын 1-июлуна карата 73,1 млрд. сомду түзгөн (өткөн жылдын тиешелүү мезгилинде М2Х көбөйүүсү 1,4 пайызды түзгөн). М2Х кеңири маанидеги акча массасынын аныктамасына кирген депозиттердин жалпы көлөмү[1] да 7,1 пайызга көбөйгөн, анын ичинде улуттук валютадагы депозиттер 5,9 пайызга, ал эми чет өлкө валютасындагы депозиттер – 8,1 пайызга көбөйгөн (2010-жылдын тиешелүү мезгилинде депозиттердин жалпы көлөмү 8,3 пайызга, ал эми банктардан тышкаркы акчалар 8,5 пайызга көбөйгөн).

2011-жылдын 1-июлуна карата абал боюнча М2Х кеңири мааниде колдонулган акча массасы жылдык мааниде 27,9 пайызга көбөйгөн.

М2Х акча массасынын түзүмү 2011-жылдын экинчи чейрегинде төмөнкүчө өзгөргөн:

– банктардан тышкаркы нак акчалардын үлүшү 58,5 пайыздан 59,5 пайызга чейин көбөйгөн;
– улуттук валютадагы депозиттердин үлүшү 18,2 пайыздан 17,6 пайызга чейин азайган;
– чет өлкө валютасындагы депозиттердин үлүшү 23,2 пайыздан 22,9 пайызга чейин азайган.

Финансылык ортомчулук деңгээлин мүнөздөгөн, М2Х кеңири мааниде колдонулуучу акчалардын мультипликатору 2011-жылдын экинчи чейрегинде 2011-жылдын март айынын акырындагы 1,477 ден, ушул эле жылдын июнь айынын акырына карата 1,462 ге чейин (2010-жылдын июнь айынын акырына карата – 1,393) төмөндөгөн.

[1] Банк тутумунун аналитикалык балансынын маалыматтары боюнча, өзүнө жеке адамдардын жана юридикалык жактардын депозиттерин, ошондой эле финансы-кредит мекемелеринин депозиттерин камтыйт, мында Өкмөттүн жана резидент эместердин депозиттери эске алынбайт.

M2X кеңири маанидеги акча массасынын жүгүртүү тездиги отчеттук мезгил ичинде өзгөргөн эмес жана 2011-жылдын июнь айынын акырына карата 3,5 (2010-жылдын июнь айынын акырына карата – 3,9) деңгээлинде сакталып калган. M2X акча топтому боюнча эсептелген, жүгүртүү тездигинин кайтарым көрсөткүчү – экономиканы монеттештирүү коэфициенти да, 2011-жылдын июнь айынын акырына карата 28,4 пайызды (2010-жылдын июнь айынын акырына карата – 25,5 пайыз) түзүү менен өзгөргөн эмес.

1.2.1-сүрөт. Акча топтомдорунун жылдык номиналдык өсүш арымы

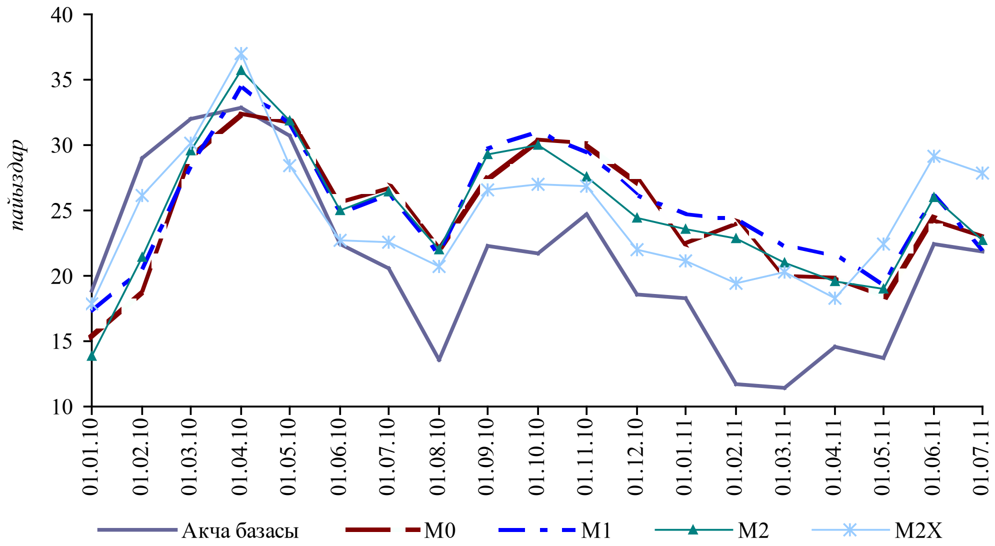

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде финансы рыногундагы жагдай, мурдагыдай эле, банктардагы ликвиддүүлүктүн өзгөрүүсү, ошондой эле рынокко катышуучулардын инфляциянын арымынын тездешине байланыштуу күтүүлөрү менен аныкталган. Отчеттук мезгил ичинде банктардагы үстөк камдардын олку-солкулугу олуттуу болгон, анын алкагында мамлекеттик баалуу кагаздарга карата суроо-талап төмөн бойдон сакталып, ал эми алардын кирешелүүлүгү өскөн. Кредиттик ресурстардын банктар аралык рыногунда суроо-талаптын көбөйүүсү белгиленген, бул, рыноктогу жигердүүлүктүн артышына жана ресурстардын наркынын андан ары өсүшүнө таасирин тийгизген. Мындан тышкары, Улуттук банктын «овернайт» инструментине суроо-талаптын көбөйгөндүгү байкалган, натыйжада, бул операциялардын көлөмү дээрлик он эсеге өскөн.

1.2.2-сүрөт. Акча рыногунун чендеринин динамикасы

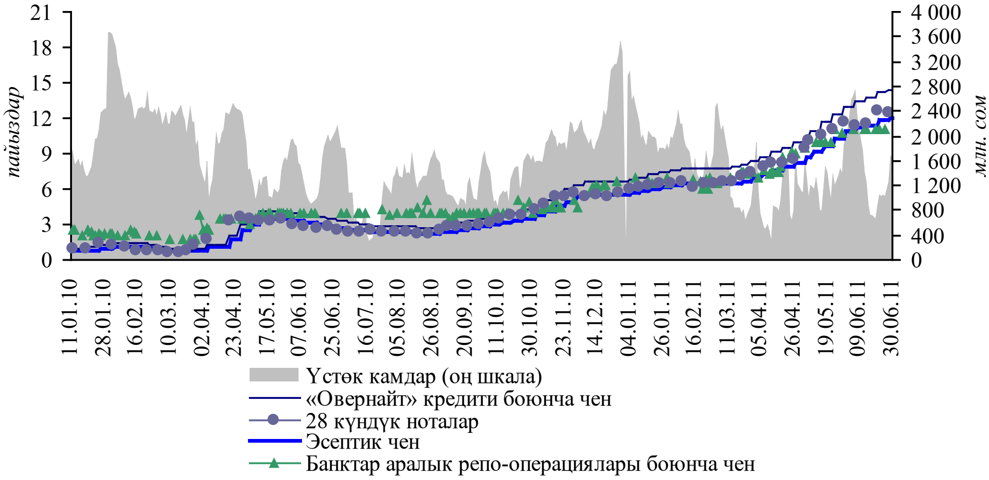

2011-жылдын экинчи чейрегинде Улуттук банк, жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталарды сунуштоо көлөмүн мурдагы деңгээлинде калтыруу менен жүгүртүү мөөнөтү 14 жана 28 күндүк ноталарын сунуштоонун көлөмүн көбөйткөн. Ошондой болсо да, көпчүлүк аукциондордо баалуу кагаздарды сунуштоо тиешелүү деңгээлге жетпестен, инвесторлор тарабынан суроо-талап төмөн бойдон калган. Натыйжада, ноталардын кирешелүүлүгүнүн өсүш арымы өткөн чейрекке салыштырганда өскөн. Алсак, жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталардын орточо алынган кирешелүүлүгү 2011-жылдын биринчи чейрегиндеги кирешелүүлүккө салыштырганда 6,5 пайызды түзүү менен 1,9 п.п., Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 14 күндүк ноталары 1,6 п.п., 7,7 пайызга чейин жогорулаган, ал эми жүгүртүү мөөнөтү 28 күндүк ноталардын кирешелүүлүгү 3,8 п.п., 10,3 пайыз деңгээлине чейин өскөн. 2010-жылдын тиешелүү мезгилиндеги көрсөткүчкө салыштырганда 14 күндүк ноталардын кирешелүүлүгү 6,8 п.п., 28 күндүк ноталардыкы 7,3 п.п көбөйгөн. 2011-жылдын биринчи чейрегинде Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталары жайгаштырылган эмес.

1.2.3-сүрөт. Улуттук банктын кирешелүүлүк динамикасы

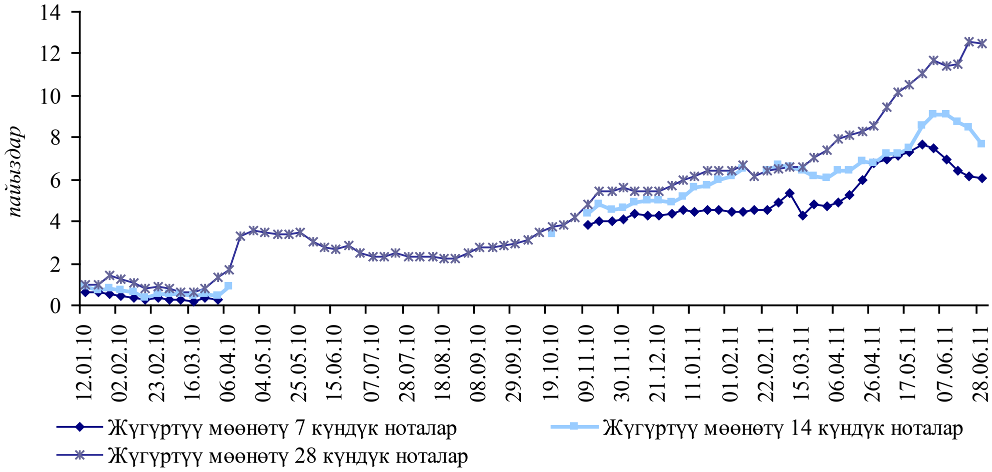

Акыркы төрт аукциондо Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күндүк ноталарынын кирешелүүлүгүнүн орточо алынган мааниси катары аныкталган эсептик чен, жыл башынан бери 6,5 п.п. жогорулоо менен июнь айынын акырына карата 12,0 пайызды түзгөн. Натыйжада, «овернайт» кредиттери боюнча чен да чейректин акырына карата 14,4 пайызды түзүү менен өскөн, ал эми берилген «овернайт» кредиттеринин көлөмү 11,3 пайыз орточо чен менен 3,4 млрд. сом чегинде катталган.

МКОлорго суроо-талап да төмөн бойдон сакталып калган жана натыйжада, көптөгөн аукциондор суроо-талаптын жоктугуна байланыштуу өткөрүлбөгөн болуп таанылган, ал эми июнь айында бир да аукцион өткөрүлгөн эмес. Сунуштун ар жумалык көлөмү 117,0 млн. сом деңгээлинде калган. Натыйжада, МКОлордун кирешелүүлүгүнүн өсүшкө ык койгон тенденциясы уланган, анын орточо мааниси экинчи чейректе 19,6 пайызды (+0,4 п.п.) түзгөн. 2010-жылдын тиешелүү мезгилине карата МКОлордун кирешелүүлүгү 2,8 п.п. өскөн.

МКВлардын биринчилик рыногунда суроо-талаптын төмөн болушу жана кирешелүүлүктүн өсүшүнүн алкагында, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги өз векселдерин сунуштоону бир аз азайткан. Инвесторлордун кызыкчылыгы жогору бойдон сакталып калган, бул көбүнчө коммерциялык банктардын саясаты менен аныкталган, алардын көпчүлүгүндө сом ликвиддүүлүгүнүн жетишсиздиги белгиленген. Натыйжада, МКВлардын кирешелүүлүгү өсүшүн уланткан, алардын орточо мааниси кароого алынып жаткан мезгил ичинде 18,2 пайызды (+4,8 п.п.) түзгөн. Анын ичинде жүгүртүү мөөнөтү 3 айлык МКВлардын кирешелүүлүгү 9,3 пайызды түзүү менен 1,8 п.п., 6 айлык МКВлар 3,6 п.п., 14,1 пайызга чейин өскөн, ал эми 12 айлык МКВлардын орточо алынган кирешелүүлүгү 20,2 пайызды түзүү менен 5,4 п.п. өскөн. 2010-жылдын ушундай эле чейрегиндеги кирешелүүлүккө карата МКВлардын кирешелүүлүгүнүн жалпы деңгээли 8,7 п.п. көбөйгөн, мында кирешелүүлүктүн жогорулоосу рыноктун бардык сегменттеринде байкалган: жүгүртүү мөөнөтү 3 айлык МКВлар боюнча – 3,5 п.п., 6 айлык МКВлар боюнча – 5,5 п.п. жана 12 айлык МКВлар боюнча 9,7 п.п.

1.2.4-сүрөт. МКВнын кирешелүүлүк динамикасы

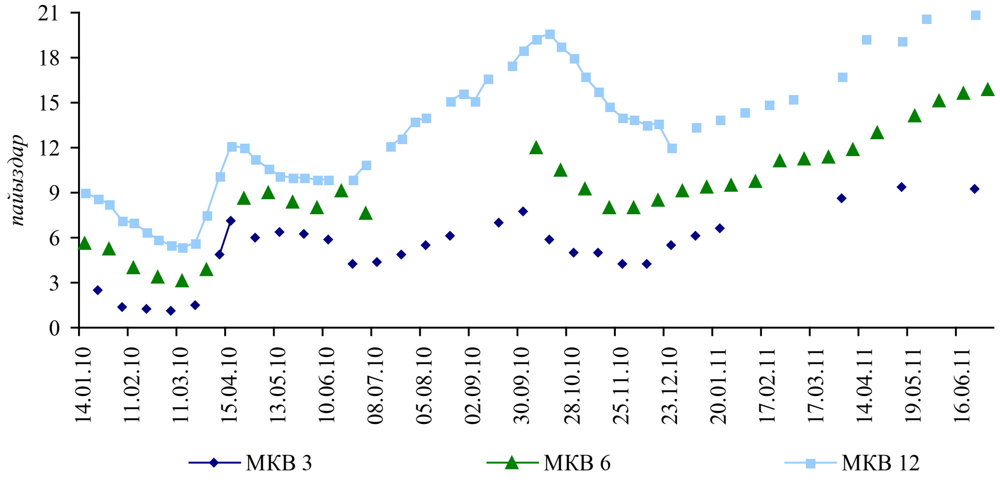

Кредиттик ресурстардын банктар аралык рыногундагы жагдайды өткөн айдагы эле факторлор – банктарда ликвиддүүлүктүн өзгөрүүсү жана финансы рыногунун башка сегменттеринин конъюнктурасы аныкташкан. Экинчи чейректе банктарда үстөк камдардын көлөмүнүн кыскаруусу жана анын деңгээлинин өзгөрүлмөлүүлүгүнүн артышы белгиленген. Бул, банктар аралык карыздык ресурстарга сыяктуу эле, Улуттук банктын «овернайт» кредиттерине да суроо-талаптын жогорулашына жана ресурстардын наркынын андан-ары өсүшүнө алып келген, ал МБКлардын кирешелүүлүгүнүн жана Улуттук банктын эсептик ченинин жогорулоосуна да өбөлгө түзгөн.

Кредиттик ресурстардын банктар аралык рыногунда сом түрүндөгү займдардын жалпы көлөмү өткөн чейректеги маанисине салыштырганда эки эсеге көбөйүү менен 1 991,0 млн. сомду түзгөн. Мурдагыдай эле, бүтүмдөрдүн негизги үлүшү репо-операцияларынын сегментинде келишилген. Бул операциялардын жалпы көлөмү 1 535,7 млн. сомду (+71,6 пайыз) түзгөн. Кадимки кредиттик операциялардын сом түрүндөгү көлөмү 455,4 млн. сом (+6 эсеге) чегинде катталган. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде репо операциялары боюнча пайыздык чендин орточо салмактанып алынган мааниси 2,9 п.п., 9,7 пайызга чейин, ал эми кредиттик операциялар боюнча – 3,0 п.п., 10,0 пайызга чейин өскөн. 2010-жылдын тиешелүү чейрегиндеги орточо салмактанып алынган пайыздык ченге салыштырганда репо-операциялары боюнча чен 6,2 п.п., ал эми улуттук валютадагы кадимки кредиттик операциялар боюнча– 5,1 п.п. өскөн.

Ички банктар аралык кредит рыногунда чет өлкө валютасындагы операциялар сегментинде бүтүмдөрдүн көлөмү 18,1 млн. сом эквивалентинде, ал эми алар боюнча чен 4,0 п.п. жогорулоо менен 5,0 пайыз чегинде катталган.

1.3. Тышкыэкономикалык шарттар

Соода балансы[1]

Кыргыз Республикасынын соода балансынын тартыштыгы алдын-ала маалыматтар боюнча 2010-жылдын экинчи чейрегиндеги көрсөткүчкө салыштырганда 2,2 эсеге көбөйүү менен 2011-жылдын экинчи чейрегинде 465,1 млн. АКШ долларын түзгөн.

Тышкы соода жүгүртүү отчеттук мезгил ичинде 2010-жылдын ушундай эле мезгилине салыштырганда 51,7 пайызга өсүү менен 1 553,2 млн. АКШ доллары чегинде катталган.

[1] Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен КР УСКнын жана МБКнын маалыматтары боюнча, эгер башкасы көрсөтүлбөсө.

1.3.1-сүрөт. Тышкы соода

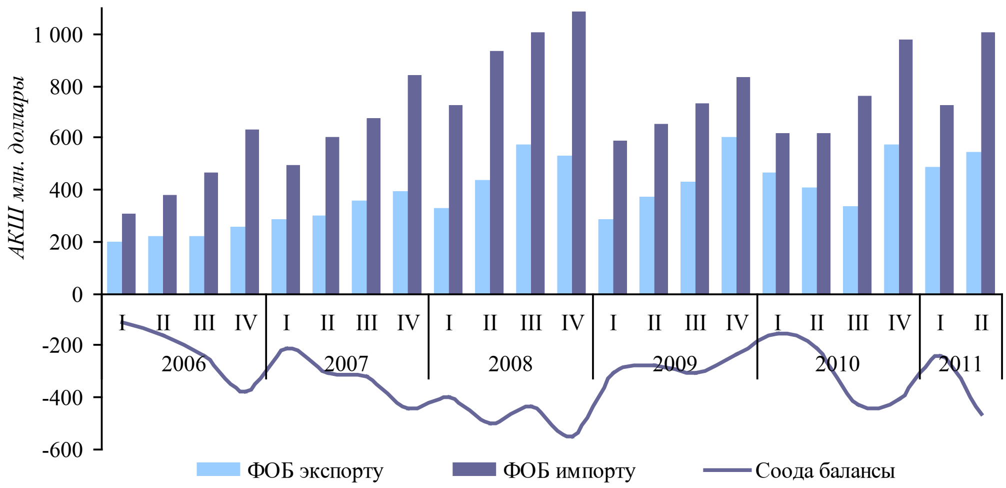

Товарлардын экспорту (ФОБ баасында) өткөн жылдын тиешелүү чейрегиндегиге салыштырганда 33,5 пайызга көбөйүү менен кароого алынып жаткан чейрек ичинде 544,0 млн. АКШ долларын түзгөн. Экспорттун динамикасына, мурдагыдай эле, алтынды берүүлөр таасирин тийгизген, анын экспортунун көлөмү 222,9 млн. АКШ долларына жетүү менен 83,5 пайызга өскөн. Мындан тышкары, электрэнергиясын берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн олуттуу көбөйүүсү байкалган. Мында, мурдагыдай эле, жыл башынан бери химиялык элементтерди берүүлөр ишке ашырылган эмес.

Отчеттук мезгилде экспорттолуучу товарлардын негизги топторунун салыштырма салмагы[1] төмөнкүчө түптөлгөн: аралык товарлар экспорттун чогуу алгандагы көлөмүнөн 55,3 пайыз, керектөө товарлары – 25,3 пайыз, энергопродуктулар – 9,5 пайыз, чийки заттар жана инвестициялык товарлар, тиешелүүлүгүнө жараша 4,7 жана 5,2 пайыз.

Керектөө багытындагы товарлардын экспорту 34,5 пайызга өсүү менен 122,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Мындай көбөйүү азык-түлүк товарларын сыяктуу эле, (+ 33,4 пайыз), азык-түлүктөн башка товарларды (+ 35,3 пайыз) берүүнүн өсүшү менен камсыз болгон.

Азык-түлүк товарларынын түзүмүндө, биринчи кезекте, 43,2 пайызга (6,8 млн. АКШ долларына) өскөн жашылчалардын экспорту турат, ал, берүүлөрдүн физикалык көлөмү сыяктуу эле, экспорттук баанын өсүшү менен да шартталган. Ошондой эле, берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн олуттуу көбөйүүсүнүн натыйжасында сүттүн жана сүт азыктарынын экспортунун өсүшү белгиленген (71,3 пайызга же 3,8 млн. АКШ долларына).

Азык-түлүктөн башка товарлардын түзүмүндө экспорттун өсүшү, көбүнчө берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн өсүшүнөн улам, кийим-кече жана ага тиешелүүлөр (18,4 пайызга же 7,7 млн. АКШ долларына), автомобилдер (6,7 эсеге же 1,1 млн. АКШ долларына) сыяктуу товардык позициялар боюнча байкалган. Мындан тышкары, берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн көбөйүүсү сыяктуу эле, баалардын өсүшүнүн натыйжасында

[1] Мында жана мындан ары Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуусуз, КР УСКнын жана МБКнын маалыматтары боюнча.

да, ысытуу лампаларынын экспортунун өсүшү (41,6 пайызга же 1,4 млн. АКШ долларына) белгиленген.

ФОБ баасында товарлардын импорту[1] кароого алынып жаткан мезгил ичинде 63,7 пайызга өсүү менен 1 009,2 млн. АКШ долларын түзгөн. Товарлардын импортунун динамикасын аныктаган негизги фактор болуп, мунайзаттарынын алынып келинишинин эки эседен көбүрөөкө көбөйүүсү саналат, бул берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн 56,3 пайызга өсүшү сыяктуу эле, баалардын 35,6 пайызга өсүшү менен да шартталган. Келип түшүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн көбөйүүсү сыяктуу эле, баалардын да өсүшүнүн натыйжасында, авиакеросиндин (2,9 эсеге же 99,5 млн. АКШ долларына) жана дизель отунунун (2,1 эсеге жана 42,9 млн. АКШ долларына) импортунун нарктык көлөмү олуттуу өскөн. Мындан тышкары, импорттук баалардын төмөндөгөндүгүнө карабастан, физикалык көлөмдүн олуттуу өсүшү автомобиль бензининин келип түшүүлөрүнүн (53,9 пайызга же 28,3 млн. АКШ долларына) өсүшүн шарттаган.

Функционалдык түзүмгө ылайык[2], кароого алынып жаткан мезгилдин жыйынтыгы боюнча энергопродуктулар (импорттун чогуу алгандагы көлөмүнөн 32,8 пайыз), керектөө товарлары (31,8 пайыз), аралык товарлар (20,9 пайыз) жана инвестициялык товарлар (11,6 пайыз) импорттук операциялардагы эң ири товардык категориялардан болушкан.

Отчеттук мезгил ичинде керектөө багытындагы товарлардын импорту 60,6 пайызга көбөйүү менен 349,1 млн. АКШ доллар көлөмүнө жеткен. Мында, азык-түлүк товарларынын 77,9 пайызга сыяктуу эле, азык-түлүктөн башка товарлардын 50,5 пайызга өсүшү белгиленген.

Азык-түлүк товарларынын түзүмүндө, түшүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн көбөйүүсүнүн жана импорттук баалардын өсүшүнүн натыйжасында, кантты (2,9 эсеге же 11,0 млн. АКШ долларына), унду (7,8 эсеге же 7,0 млн. АКШ долларына), эт жана эт азыктарын (34,2 пайызга же 3,9 млн. АКШ долларына) алкоголсуз ичимдиктерди (66,3 пайызга же 3,5 млн. АКШ долларына) берүүлөр нарктык маанисинде өскөн.

Мындан тышкары, импорттук баалардын төмөндөөсүнө карабастан, физикалык көлөмдүн олуттуу өсүшү сыранын (2,1 эсеге же 4,6 млн. АКШ долларына) келип түшүүлөрүнүн көбөйүүсүн шарттаган. Баалардын өсүшүнөн улам, өсүмдүк майынын импортунун көлөмү (39,1 пайызга же 4,2 млн. АКШ долларына) көбөйгөн. Мында, маргариндин жана аралаш майдын импорттук түшүүлөрүнүн (9,0 пайызга же 0,3 млн. АКШ долларына) төмөндөөсү белгиленген.

Азык-түлүктөн башка товарлардын курамында келип түшүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн көбөйүүсү сыяктуу эле, импорттук баалардын өсүшүнүн натыйжасында жыгачтын (84,6 пайызга же 5,1 млн. АКШ долларына) келип түшүүлөрүнүн өсүшү белгиленген. Импорттук баалардын төмөндөөсүндө физикалык көлөмдүн олуттуу өсүшү дары-дармектердин импортунун өсүшүн (17,8 пайызга же 4,5 млн. АКШ

[1] СИФ импорту 1 098,0 млн. АКШ долларын, ал эми соода балансынын тартышыгы 553,9 млн. АКШ долларын түзгөн.

[2] Мында жана мындан ары Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен КР УСКнын жана МБКнын маалыматтары боюнча

долларына) шарттаган. Баалардын эки эседен ашыгыраака өсүшүнүн эсебинен телефон аппараттарынын келип түшүүлөрүнүн көбөйүүсү (2,2 эсеге же 11,0 млн. АКШ долларына) белгиленген. Ошондой эле, кийим-кече жана ага тиешелүүлөрдүн (55,0 пайызга же 9,4 млн. АКШ долларына) жана бут кийимдин (60,9 пайызга же 3,8 млн. АКШ долларына) импорттук түшүүлөрүнүн олуттуу өсүшү белгиленген.

1.4. Алмашуу курсу

2011-жылдын экинчи чейрегинде ички валюта рыногунда АКШ долларынын курсунун биринчи чейректе башталган төмөндөөсү уланган. Мындай жагдайдын түптөлүшүнө эмгек мигранттарынан акча которуу системалары боюнча валюталык түшүүлөрүнүн көлөмүнүн көбөйүүсү негиз болгон. Мындан тышкары, сом ликвиддүүлүгүнүн жетишсиздигин башынан кечирип жатышкан айрым банкттар доллардык ликвиддүүлүктү жигердүү сатышкан, бул да рынокто валютаны сунуштоонун көбөйүүсүнө таасирин тийгизген. Улуттук банк банктар аралык валюта тооруктарында АКШ долларын сатуу сыяктуу эле, сатып алуу боюнча операцияларды да ишке ашырган, алар алмашуу курсунун кескин өзгөрүүсүн текшилөөгө багытталган.

Бир чейрек ичинде Улуттук банктын АКШ долларын сатып алуу боюнча операцияларынын көлөмү 61,1 млн. АКШ долларын түзгөн. АКШ долларын сатуу боюнча операциялар биринчи чейректеги көрсөткүчкө салыштырганда 53,6 пайызга кыскаруу менен 29,0 млн. сом чегинде түптөлгөн. 2010-жылдын тиешелүү чейрегине салыштырганда Улуттук банктын долларларды сатуу боюнча операцияларынын көлөмү 67,9 пайызга кыскарса, валюталарды сатып алуу боюнча 27,2 эсеге өскөн.

АКШ долларынын эсептик курсу жыл башынан бери 4,0 пайызга төмөндөө менен июнь айынын акырына карата 45,2067 сом/АКШ долларын түзгөн (2011-жылдын экинчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча 5,2 пайыз).

1.4.1-сүрөт. АКШ долларынын эсептик курсунун өзгөрүш арымы

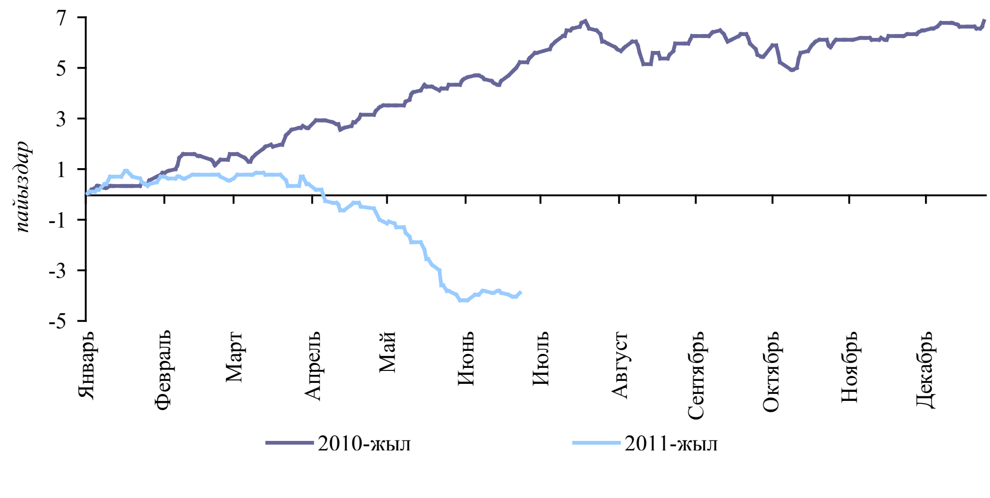

2-глава. Инфляция жана аны түзүүчүлөр

2.1. Керектөө бааларынын индексинин динамикасына анализдөөлөр[1]

Инфляциянын жылдык мааниси (2011-жылдын июнь айы 2010-жылдын июнь айына карата) 22,7 пайызды, ал эми 2010-жылдын тиешелүү мезгилинде – 3,6 пайызды түзгөн. Керектөө бааларынын индексинин тамак-азыктарына жана алкоголсуз ичимдиктерге бир кыйла өсүшү катталган. Товарлардын бул тобу жылдык мааниде 37,5 пайызга кымбаттаган. Азык-түлүктөн башка товарларга да баалардын өсүшү (12,5 пайызга) белгиленген; алкоголдуу ичимдиктерге жана тамеки заттарына баалардын өсүшү 11,3 пайызды, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө – 11,6 пайызды түзгөн.

Республикада баалардын жалпы өсүшүнүн калыптанышына таасирин тийгизген негизги факторлор төмөнкүлөр: дан эгинине жана Казакстан менен Россиядан импорттолуучу башка азык-түлүк товарларына баалардын олуттуу өсүшү, коңшулаш өлкөлөрдөн ата-мекендик айыл-чарба өнүмдөрүнө экспорттук суроо-талаптын жогорулашы, азык-түлүктөн башка товарларга (кийим-кече жана бут кийим, жаратылыш газы) баалардын өсүшү.

2.1.1-сүрөт. КБИнин жылдык динамикасы жана аны түзүүчүлөр

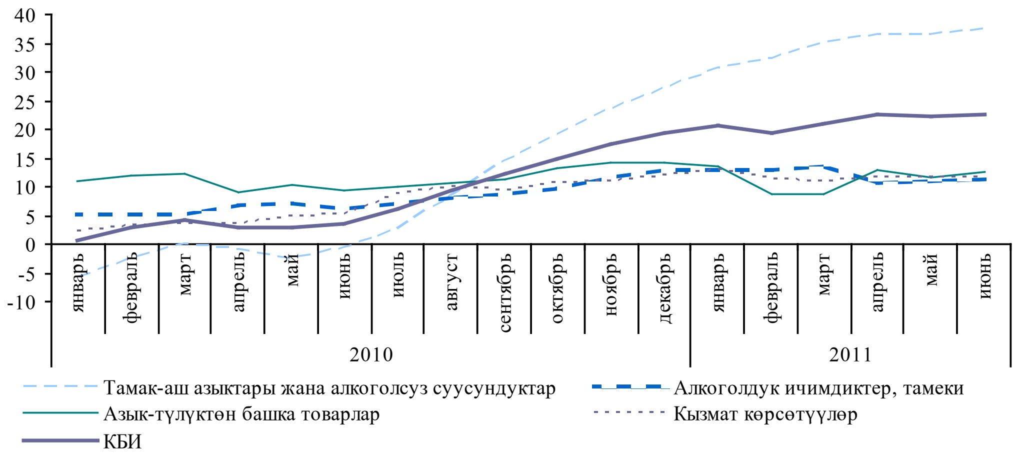

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде керектөө бааларынын индекси 100,8 пайызды (2010-жылдын экинчи чейрегинде – 99,3 пайызды) түзгөн. Анын ичинде тамак-аш азыктарына керектөө бааларынын индекси 99,7 пайыз, алкоголдук ичимдиктерге жана тамеки заттарына 101,6 пайыз, азык-түлүктөн башка товарларга 101,9 пайыз, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө 101,8 пайыз чегинде катталган.

2.1.1. Азык-түлүк товарларына карата баалардын динамикасы

Азык-түлүк товарларына баалар жылдык мааниде 2011-жылдын июнь айынын жыйынтыгы боюнча 37,5 пайызга жогорулаган (2010-жылдын

[1] Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин маалыматтары боюнча.

тиешелүү мезгилинде баалар жылдык маанисинде 0,7 пайызга төмөндөгөн), «нан азыктары жана таруу» товардык тобу 44,9 пайызга, анын ичинде биринчи сорттогу буудай уну 75,7 пайызга кымбаттаган. Ошондой болсо да, өтүп жаткан айыл чарба жылы республикада жана ири өндүрүүчү өлкөлөрдө дан эгиндеринен жана май алынуучу өсүмдүктөрдөн мол түшүмдү күтүүлөрдүн алкагында, кароого алынып жаткан жылы азык-түлүк товарларына карата баа 0,3 пайызга төмөндөгөн, анын ичинде «нан азыктары жана таруу» 0,7 пайызга арзандаган. Сүт азыктарына баа жылдык мааниде на 12,9 пайызга, ал эми мөмө-жемиш продукцияларына 50,6 пайызга жогорулаган.

2.1.2-сүрөт. Азык-түлүк товарларына баалардын жылдык динамикасы

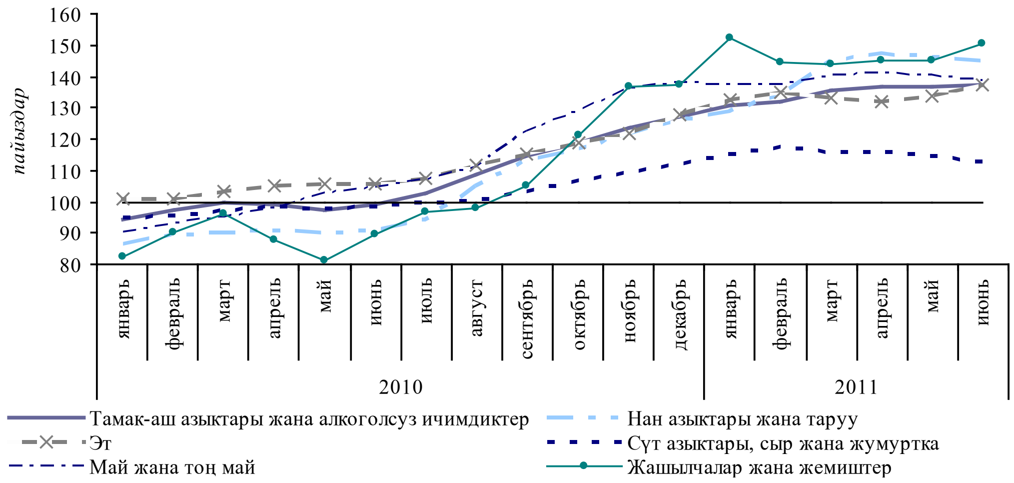

2011-жылдын экинчи чейрегинде өткөн жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда, айыл-чарба продукцияларын өндүрүүчүлөрдүн товарлардын бардык түрлөрү боюнча, бааларды жогорулатуулары белгиленген. Алсак, өндүрүүчүлөрдүн буудайга карата баасы жылдык мааниде 114,0 пайызга, жашылчаларга – 71,0 пайызга, этке (тирүү салмагында) – 31,4 пайызга, сүт азыктарына –35,0 пайызга жогорулаган.

2.1.3-сүрөт. Айыл-чарба продукцияларынын айрым түрлөрүнө өндүрүүчүлөрдүн бааларынын жылдык динамикасы

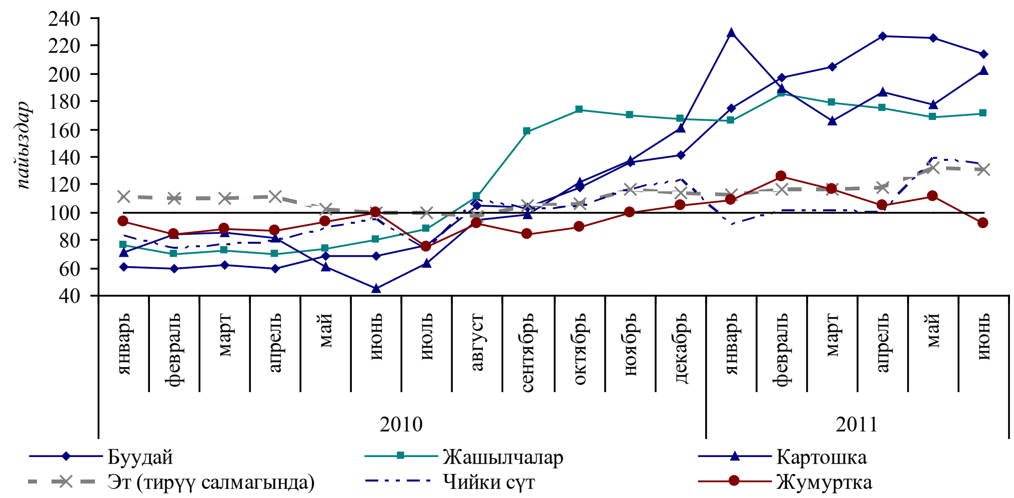

2011-жылдын экинчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча мөмө-жемиш продукцияларынын бул мезгил үчүн мүнөздүү болгон баа динамикасы байкалган: жемиштер 14,3 пайызга кымбаттаса, жашылчалар 13,6 пайызга арзандаган. Жылдык мааниде «жемиштер жана жашылчалар» товардык тобу 50,6 пайызга кымбаттаган: жемиштерге баа 42,7 пайызга, ал эми жашылчага 55,3 пайызга өскөн.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде кантка карата баанын өсүшү 2011-жылдын биринчи чейрегине караганда 15,3 пайыздан 0,3 пайызга чейин басаңдаган. Бүтүндөй алганда жылдык мааниде өсүш 28,2 пайызды түзгөн. Кыргыз Республикасынын Монополияга каршы жөнгө салуу мамлекеттик агенттигинин маалыматтары боюнча кантка карата баанын жогорулоосу, алынып келинүүчү импорттук кантка баанын жогору болушу менен шартталган: өтүп жаткан жылдын 27-майынан тартып Белоруссиянын Экономика министрлиги кантка карата баштапкы бааны 40 пайызга жогорулаткан.

2011-жылдын июнь айынын жыйынтыгы боюнча эт азыктары 37,2 пайызга кымбаттаган. Кыргыз Республикасынын Монополияга каршы жөнгө салуу мамлекеттик агенттигинин билдирүүсүнө ылайык, этке карата (кой этине, уй этине) баанын жогорулоосу мезгилдүү мүнөзгө ээ, ошондой эле ал коңшулаш өлкөлөргө ташып кетүүлөрдүн көбөйүүсүнөн улам, рынокто сунуштун кыскаруусу менен шартталган.

Кыргыз Республикасында май алынуучу өсүмдүктөрдөн мол түшүмдү күтүүлөрдүн алкагында (өткөн жылдагы түшүм боюнча +10,5 пайыз) май жана тоң майлар рыногунда ички балардын өсүш арымынын басаңдоосу байкалган. Алсак, «май жана тоң майлар» тобу боюнча баалардын өсүшүнүн жылдык арымы 2011-жылдын март айынын жыйынтыгындагы 40,4 пайызга каршы, 2011-жылдын июнь айынын жыйынтыгы боюнча 38,4 пайызды түзгөн.

Отчеттук мезгил ичинде сезондук факторлордон улам сүт азыктарына керектөө бааларынын төмөндөөсү белгиленген, ал 6,8 пайыз чегинде катталган; жылдык өлчөөдө сүт азыктары 12,9 пайызга кымбаттаган, бул өтүп жаткан жылдын март айындагы тиешелүү көрсөткүчтөн 2,9 п.п. төмөн.

2.1.2. Азык-түлүктөн башка товарларга баалардын динамикасы

Азык-түлүктөн башка товарларга баалардын индексинин өсүшү жылдык мааниде 12,5 пайызды түзгөн, бул 2010-жылдагы ушундай эле көрсөткүчтөн 3,3 п.п жогору. Алсак, кийим-кечеге жана бут кийимге баа, көбүнчө, эркектердин жана балдардын кийиминин, тиешелүүлүгүнө жараша 26,2 пайызга жана 20,1 пайызга, ошондой эле бут кийим оңдоонун 33,9 пайызга кымбаттагандыгынын эсебинен 19,5 пайызга жогорулаган. «Электрэнергиясы, газ жана башка отундар» тобу боюнча тарифтердин жылдык мааниде, көбүнчө, Өзбекстандан алынып келинүүчү газдын наркынын көбөйгөндүгүнө байланыштуу, жаратылыш газына баанын өсүшүнөн улам, 2,4 пайызга жогорулагандыгы катталган. «Үй тиричилик буюмдары жана тиричилик техникасы» товардык тобу боюнча да баанын

10,7 пайызга өсүшү белгиленген. Мындай динамиканын түптөлүшүнө эмеректердин жана полго төшөлмөлөрдүн 10,8 пайызга, ошондой эле тиричилик текстиль буюмдарынын 10,0 пайызга кымбатташы негизги себептерден болгон. Күйүүчү-майлоочу материалдардын наркы жылдык мааниде 0,6 пайызга, анын ичинде бензинге 0,9 пайызга төмөндөсө, ал эми дизель отунуна 6,4 пайызга өскөн. 2011-жылдын экинчи чейрегинде КММга баа 6,8 пайызга көбөйгөн, анын ичинде бензин 6,5 пайызга, дизель отуну 13,8 пайызга кымбаттаган.

2.1.4-сүрөт. Азык-түлүктөн башка товарларга баалардын динамикасы

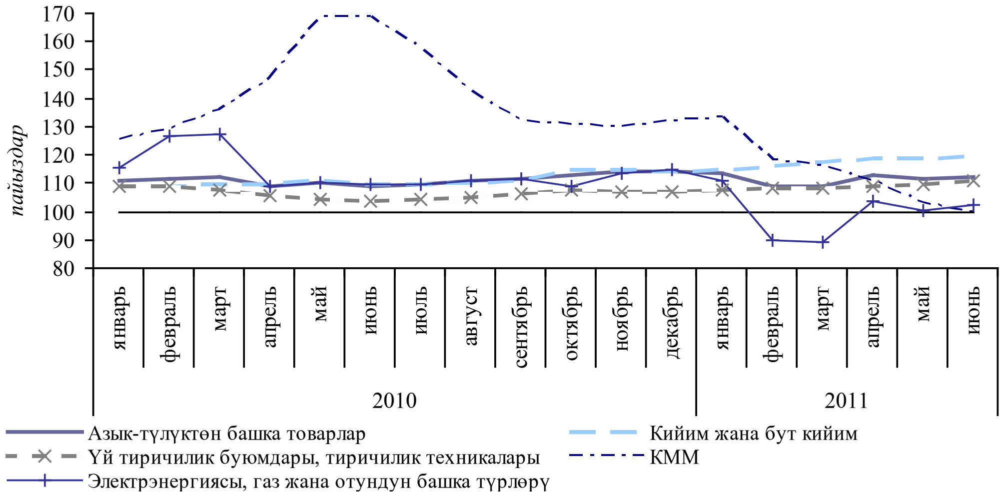

2.1.3. Кызмат көрсөтүүлөргө карата баалардын динамикасы

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө баанын индекси жылдык мааниде 11,6 пайызга (2010-жылдын тиешелүү мезгилинде 5,1 пайызга) өскөн. Бул топ боюнча индекстин өсүшү, эң башкысы, ресторандардын жана мейманкалардын кызмат көрсөтүүлөрүнүн 20,1 пайызга кымбаттоосунун эсебинен жүргөн, бул азык-түлүк товарларынын, ошондой эле транспорт кызмат көрсөтүүлөрүнүн (+12,4 пайызга) жана эс алууну уюштуруучулардын кызмат көрсөтүүлөрүнүн (+17,1 пайыз) кымбатташына байланыштуу болгон. Саламаттыкты сактоо жана билим берүү кызмат көрсөтүүлөрүнүн, тиешелүүлүгүнө жараша 8,0 жана 7,7 пайызга көбөйүүсү байкалган.

2.1.5-сүрөт. Акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө карата баалардын жылдык динамикасы

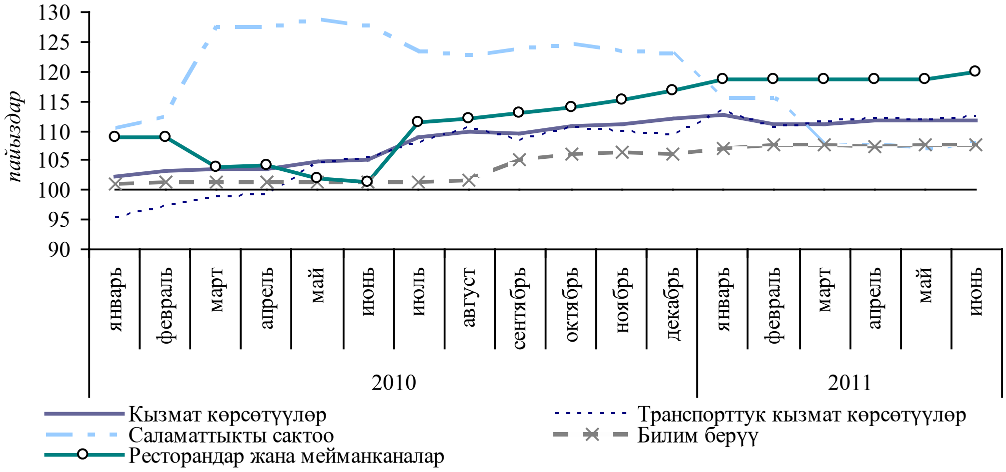

2.1.4. Аймактарда керектөө бааларынын динамикасы

2011-жылдын июнь айынын жыйынтыгы боюнча республиканын бардык областтарында керектөө бааларынын жалпы деңгээлинин өсүшүнүн уланып жаткандыгы байкалган. Көпчүлүк областтарда инфляциянын деңгээли жылдык мааниде 20 пайыздык көрсөткүчтөн арткан; Нарын областында баа 34,9 пайызга (көбүнчө азык-түлүк товарларына жана кызмат көрсөтүүлөргө баанын басымдуулугу алдында) өскөн. Ош областында баа 28,2 пайызга, Баткен областында 25,7 пайызга, Ысык-Көл жана Жалал-Абад областтарында, тиешелүүлүгүнө жараша 24,6 пайызга жана 24,4 пайызга жогорулаган. Ал эми Чүй жана Талас областтарында баа, тиешелүүлүгүнө жараша 22,1 пайызга жана 20,4 пайызга өскөн. Баалардын жалпы деңгээлинин жогорулоосунун негизги фактору болуп, азык-түлүк товарларына жана азык-түлүктөн башка товарларга баанын өсүшү саналган.

Республиканын борборунда баалардын 20,7 пайызга өсүшү белгиленген, мында тамак-аш азыктары 35,6 пайызга, алкогол ичимдиктери жана тамеки заттары 11,9 пайызга, азык-түлүктөн башка товарлар 10,1 пайызга жана акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөр 9,3 пайызга кымбаттаган.

2.1.6-сүрөт. Региондордогу КБИнин жылдык динамикасы

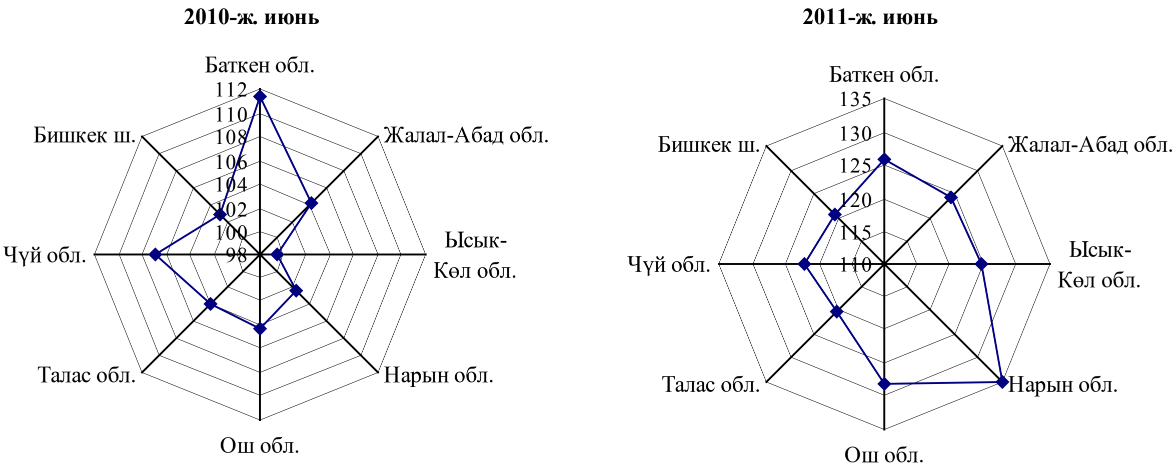

2.2. Базалык инфляция

Базалык инфляция баалардын кыска мөөнөттүү, түзүмдүк жана сезондук өзгөрүүлөрүн жокко чыгаруучу инфляциянын тренди катары аныкталат, башкача айтканда, инфляциянын көрсөткүчүнүн эсебинен начар түшүмдүүлүк, КММ рыногундагы баалык таасирлер, тарифтердин административдик өзгөрүүлөрү сыяктуу, сезондук жана тышкы факторлор менен шартталган товарларга баалардын өсүшү алынып салынат.

Төмөндө жөнөкөй алып салуу ыкмасы менен эсептелген, базалык инфляциянын динамикасы чагылдырылган. Бул ыкма керектөө бааларынын индексинен баалары, эрежедегидей эле, бир жолку жана/же кыска мөөнөттүү мүнөзгө ээ, тышкы сокkuларга ийкемдүү болгон товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн белгилүү бир категорияларын же максаттуу топторун алып салууну болжойт. Мурдатан бери эле, мындай товарларга кээ бир азык-түлүк товарлары, энергия продукциялары жана Өкмөт тарабынан административдүү белгиленген тарифтер кирет.

2010-жылдын апрелинен тартып Кыргыз Республикасынын Улуттук статистка комитети жөнөкөй алып салуу ыкмасы менен базалык инфляцияны эсептөөнү баштаган (2010-жылдын 29-апрелиндеги №9 бекитилген ыкмага ылайык). Эсептөөдө сүт, кант, мөмө жемиш жана алкоголдук-тамеки продукцияларынын айрым түрлөрү, КММ, «электр энергиясы, газ жана отундун башка түрлөрү» товардык тобу, жүргүнчүлөрдү ташуу транспортунун, байланыш жана башка айрым кызмат көрсөтүүлөр сыяктуу товарлар алынып салынат. Бүтүндөй алганда, алынып салынуучу товарлардын үлүшү жалпы керектөө корзинасынын 25 пайызын түзөт.

Кыргыз Республикасынын УСКнын ыкмасы боюнча базалык инфляциянын мааниси 2011-жылдын июнь айынын жыйынтыгы боюнча жылдык мааниде 21,9 пайызды, ал эми «тазаланбаган» инфляция 22,7 пайызды түзгөн.

2.2.1-сүрөт. Базалык инфляциянын эсептик көрсөткүчүнүн жылдык динамикасы

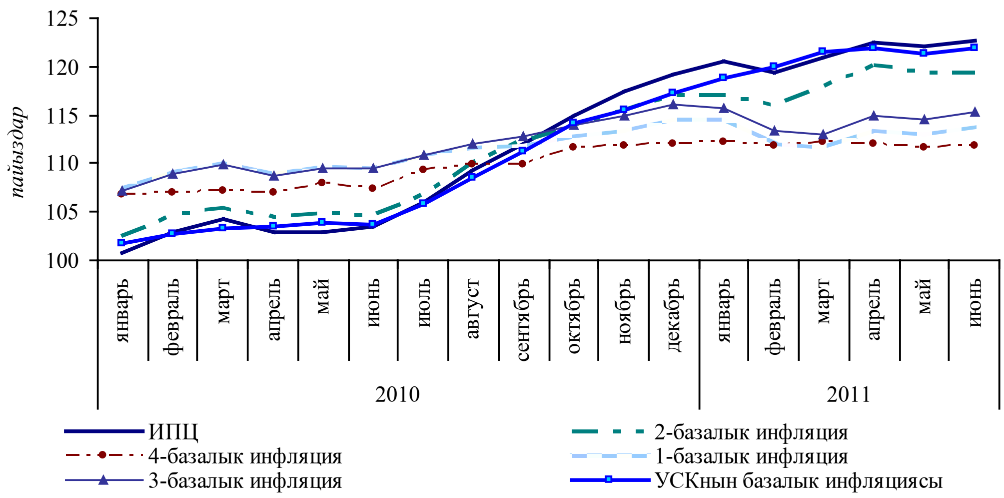

Базалык инфляция 1- товарлардын төмөнкү түрлөрү алынып салынат: 1) нан азыктары жана таруу 2) май жана тоң майлар 3) жемиштер жана жашылчалар; 4) газ 5) ремонт жана курулуш иштери үчүн материалдар

Базалык инфляция 2- товарлардын төмөнкү түрлөрү алынып салынат: 1) эт 2) жемиштер жана жашылчалар 3) газ; 4) ремонт жана курулуш иштери үчүн материалдар

Базалык инфляция 3- товарлардын төмөнкү түрлөрү алынып салынат: 1) нан азыктары жана таруу 2) сүт азыктары 3) жемиштер жана жашылчалар; 4) газ 5) ремонт жана курулуш иштери үчүн материалдар

Базалык инфляция 4- азык-түлүк товарлары жана электрэнергиясы, газ жана отундун башка түрлөрү толугу менен алынып салынат.

Базалык инфляция -УСК –сүт, кант, мөмө жемиш жана алкоголдук-тамеки продукцияларынын айрым түрлөрү, КММ, «электр энергиясы, газ жана отундун башка түрлөрү» товардык тобу, жүргүнчүлөрдү ташуу транспорту, байланыш жана башка айрым кызмат көрсөтүүлөр сыяктуу товарлар алынып салынат.

3-глава. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акча-кредит саясаты боюнча чечимдери

3.1. Улуттук банк Башкармасынын негизги чечимдери

Төмөндө Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын акча-кредит саясаты боюнча 2011-жылдын экинчи чейрегинде кабыл алынган негизги чечимдери келтирилген:

1. Коммерциялык банктарга «Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фонду» (БРАФ) ЖЧКсынан кредиттик каражаттарды алуу үчүн талаптарды жеңилдетүү максатында, Улуттук банк Башкармасынын 2011-жылдын 27-апрелиндеги №26/3 токтому менен БРАФтын Банктарды рефинансылоо саясатына[1] өзгөртүүлөр киргизилген.
2. Мамлекеттик казына векселдерин кошумча жайгаштырууну ишке ашыруу тартибин регламенттөө максатында, 2011-жылдын 26-майында Улуттук банк Башкармасы №30/2 токтому менен Улуттук банк Башкармасынын 2007-жылдын 19-сентябрындагы №42/4 «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик казына векселдерин Улуттук банк аркылуу жайгаштыруу боюнча аукцион өткөрүү тартиби жөнүндө» жобонун жаңы редакциясы тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизген. Бул токтом расмий жарыяланып бир ай өткөндөн кийин күчүнө кирет.
3. Учурда орун алган жагдайга баа берүү жана тиешелүү акча-кредит саясатын кыска мөөнөттүү мезгилде жүргүзүүнүн сценарийлерин иштеп чыгуу максатында, Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2011-жылдын 1-июнунда 2011-жылдын биринчи чейреги үчүн акча-кредит саясаты жана алдыдагы мезгил үчүн акча-кредиттик программа (№3/1 токтом) жөнүндө отчет кароого алынган жана жактырылган. 2011-жылдын биринчи чейреги үчүн акча-кредиттик саясат жөнүндө отчеттун кыскартылган версиясы Кыргыз Республикасынын Президентинин Аппаратына, Өкмөттүн Аппаратына, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кенешине, Кыргыз Республикасынын Өкмөттүк Аппаратына, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине жана Экономикалык жөнгө салуу министрлигине жөнөтүлгөн, ошондой эле Улуттук банктын веб-сайтына жайгаштырылган.
4. Аны чечүү үчүн «Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фонду» ЖЧКсы түзүлгөн, негизги милдет аткарылгандыгына байланыштуу, 2011-жылдын 9-июнунда Улуттук банк Башкармасы, Кыргыз Республикасынын Жарандык Кодексине, Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» мыйзамынын 43-беренесине таянуу менен, «Юридикалык

[1] Улуттук банк Башкармасынын 2009-жылдын 26-мартындагы № 16/7 токтому менен бекитилген.

жактарды, филиалдарды (өкүлчүлүктөрдү) мамлекеттик каттоо жөнүндө» мыйзамынын 13-беренесине, ошондой эле БРАФтын Уставынын 5-беренесине ылайык, 2011-жылдын 1-августунан тартып БРАФты жоюу жөнүндө токтом (№33/1 токтом) кабыл алган.

БРАФ, экономиканы кредиттөө жана ликвиддүүлүктү колдоо үчүн банк секторуна финансы ресурстарын сунуштоо максатында түзүлгөн.

БРАФтын иши- акча-кредит саясатынын стандарттык эмес инструменти жана «Акча-кредит саясатынын 2011-2013-жылдарга каралган негизги багыттарына» ылайык, экономиканы калыбына келтирүүнүн туруктуу белгилеринин пайда болушу менен бул механизмди пайдаланууга чек коюу пландаштырылган. Өтүп жаткан жылы экономикалык өсүштүн калыбына келүүсү байкалууда, бул БРАФтын негизги иш милдетинин аткарылгандыгын болжолдоого өбөлгө түзөт.

БРАФты жабуу мезгил-мезгили менен ишке ашырылат, кредиттик каражаттар мөөнөтүнө ылайык кайтарылып берилет.

5. Улуттук банк Башкармасынын 2011-жылдын 29-июнундагы №35/1 токтому менен «Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фонду» ЖЧКсынын кредиттөөсүнүн бардык багыттары боюнча пайыздык ченди түзүү үчүн «1» өлчөмүндөгү бирдиктүү оңдоо коэфициентинин колдонуудагы мөөнөтү 2011-жылдын 1-августуна чейин узартылган. Мурда «1» деңгээлиндеги ондоо коэфициенти Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2010-жылдын 3-майында №26/1 токтому менен бекитилген.

3.2. Акча-кредиттик жөнгө салуу боюнча комитеттин негизги чечимдери

Акча-кредиттик жөнгө салуу комитети (мындан ары – Комитет) акча-кредит чөйрөсүндө оперативдүү чечимдерди иштеп чыгууну жана кабыл алууну жүзөгө ашырат. Чечимдер Комитет тарабынан жума сайын кабыл алынат жана акча рыногунда түптөлгөн жагдайга баа берүү натыйжаларына негизделет. Банк тутумунда ликвиддүүлүктү жөнгө салуу боюнча операциялардын көлөмү 2011-жылдын экинчи чейрегинде Улуттук банк Башкармасы тарабынан аныкталган, 2011-2013-жылдарга акча-кредит саясатынын негизги багыттарында, алдыдагы мезгил үчүн акча-кредиттик программада көрсөтүлгөн максаттардан жана маселелерден улам, ошондой эле, банк тутумунун абалын жана салыктык-бюджеттик чөйрөдөгү жагдайды эске алуу менен Комитет тарабынан аныкталат.

2011-жылдын экинчи чейрегинде Комитеттин 13 отуруму өткөрүлгөн. Комитеттин чечимдери банк тутумундагы ликвиддүүлүктү Улуттук банктын ноталарын ар жумалык аукциондорун өткөрүү, ошондой эле

МБКларды репо шарттарында сатуу боюнча операцияларды жүргүзүү аркылуу жөнгө салууга багытталган.

Экинчи чейрек ичинде Улуттук банк, банк тутумундагы үстөк ликвиддүүлүктүн өсүшүнө байланыштуу акча-кредит саясатын катуулатуу боюнча чараларды кабыл алуусун уланткан. Монетардык түзүүчү инфляцияны чектөө максатында Акча-кредиттик комитет, жүгүртүүдөгү ноталардын индикативдүү көлөмүн 2011-жылдын март айынын акырындагы 1,5 млрд. сом деңгээлинен ушул эле жылдын июнь айына карата 1,7 млрд. сомго чейин көбөйткөн. Комитет, коммерциялык банктардын үстөк камдарын кошумча алып салуу максатында, МБКларды репо шарттарында сатуу боюнча операцияларды жүргүзүүнү сунуштаган.

Улуттук банктын ноталарын сатуунун көлөмү 2011-жылдын экинчи чейрегинде 4,9 млрд. сомду, МБКларды репо шарттарында сатуунун көлөмү 60,7 млн. сомду түзөт. Улуттук банктын жүгүртүүдөгү ноталарынын көлөмү 2011-жылдын июнь айынын акырына карата 1,1 млрд. сом чегинде түптөлгөн. Улуттук банктын АКШ долларын таза сатуусу отчеттук мезгил ичинде сомдук эквивалентинде 1,5 млрд. сомду түзгөн.

Комитет, 2011-жылы сакталып калган олуттуу инфляциялык тобокелдиктерди эске алуу менен «Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фонду» ЖЧКсын кредиттөө максаттары үчүн базалык чендин өлчөмүн ай сайын белгилеп турган. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде Комитет, акча-кредит саясатын катуулатуунун алкагында базалык чендин өлчөмүн төмөнкүчө жогорулаткан: 2011-жылдын 4-апрелинен тартып - 8,5 пайызга чейин, 2011-жылдын 1-майынан тартып 9,5 пайызга чейин, 2011-жылдын 1- июнунан тартып 10,0 пайызга чейин.

БРАФтын кредиттик каражаттары боюнча пайыздык чендин өлчөмү кредиттөөнүн тармагына жараша оңдоо коэфициенти менен базалык ченге теңештирилет. Улуттук банк Башкармасынын чечими менен 2010-жылдын май айында «1» өлчөмүндө белгиленген, оңдоо коэфициентинин мөөнөтү, 2011-жылдын 1-августуна чейин.

2011-жылдын 27-июнунда Комитет тарабынан БРАФтын кредиттөө максаттары үчүн базалык ченди 10,0 пайыз деңгээлинде 2011-жылдын 1-августуна чейин сактап туруу чечими кабыл алынган.

4-глава. Инфляция көрсөткүчүн болжолдоолор

4.1. Инфляциянын негизги факторлорунун динамикасына болжолдоолор

Керектөөнүн жана инвестициялык суроо-талаптын, акчалай которуулардын агылып кирүүсүнүн олуттуу көбөйүүсү менен бирге өсүшү, өлкөдөгү экономикалык жигердүүлүктүн динамикалык калыбына келүүсүн шарттаган. Өтүп жаткан жылы Кыргызстандын экономикасынын андан-ары өнүгүүсү, негизги соода өнөктөш өлкөлөр менен соода шарттарынын нормага салынышы, дүйнөлүк товардык-сырьелук рыноктордогу туруктуу конъюнктура жана өлкөдө экономикалык жигердүүлүктүн калыбына келүү динамикасынын уланиуусу шарттарында болжолдонууда.

Мында, тышкы экономикалык мүнөздөгү бир катар тобокелдиктер сакталып калган: Кыргызстандын Бажы союзуна киришинин аныксыздыгынын алкагында, негизги соода өнөктөш өлкөлөр менен соода шарттарынын начарлоо тобокелдиги жана дүйнөлүк товардык-сырьелук рыноктордо баа конъюнктурасынын терс таасир этүү тобокелдиги. Мындан тышкары, экономикалык жигердүүлүктүн калыбына келүүсү, көбүнчө, акчалай которуулардын агылып кирүүсүнүн олуттуу өсүшү менен шартталган, бул өз кезегинде, туруксуздук тобокелдигин жана тышкы факторлордун (эң оболу реципиент өлкөлөрдүн эмгек миграциясынын экономикалык өнүгүүсү) таасирине шартталган, экономикалык өсүштүн өзгөрүлмөлүүлүгүн жогорулатат.

Бүтүндөй алганда, Кыргызстандын ИДӨсүнүн өсүшүнүн болжолдоосу 2011-жылы 6,6 пайыз деңгээлинде сакталып турат, мында ИДПнын номиналдуу көлөмү 262 317,7 млн. сомду түзөт. Кыргызстандын ИДӨсүнүн өсүшүнө негизги салым кызмат көрсөтүү, айыл-чарбасы, курулуш жана өнөр жай чөйрөсүндөгү ишканалардын эсебинен күтүлүүдө. Эмгек мигранттардын акчалай которууларынын агылып кирүүсүнүн өсүшү, 2010-жылдагыга салыштырганда 2011-жылы 20,1 пайыз деңгээлинде болжолдонууда

4.1.1-таблица. Экономика тармактары боюнча 2011-жылга ИДӨ болжолдоолору

	так маалыматтар				эсептешүүчү маалыматтар		
	күндөлүк баалар, *млн. сом*	салыштыры-луучу баалар, *млн. сом*	реалдуу өсүш, *пайыздар*	дефлятор, *пайыздар*	салыштыры-луучу баалар, *млн. сом*	реалдуу өсүш, *пайыздар*	салым, *пайыз-дар*
	2010-ж.				2011-ж.		
Айыл чарбасы, мергенчилик ж-а токой чарбасы	39 334,8	36 712,0	-2,8	-0,5	41 694,9	6,0	1,1
Өнөр жайы	41 093,3	37 444,5	9,9	1,7	44 141,1	7,4	1,4
Тоо-кендерин казып алуу өнөр-жайы	*1 451,0*	*1 067,9*	*-0,4*	*-0,0*	*1 523,6*	*5,0*	*0,0*
Кайра иштетүү өнөр жайы	*33 830,7*	*31 527,1*	*10,1*	*1,4*	*35 353,1*	*4,5*	*0,7*
анын ичинде «Кумтөр»	*19 904,0*	*15 829,4*	*7,6*	*0,6*	*20 302,1*	*2,0*	*0,2*
Э/энергияны, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүү	*5 811,6*	*4 849,5*	*11,0*	*0,2*	*7 264,5*	*25,0*	*0,7*
Курулуш	11 998,9	10 414,6	-22,8	-1,5	13 198,8	10,0	0,6
Соода	34 206,7	31 687,5	-6,4	-1,1	37 798,4	10,5	1,7
Транспорт жана байланыш	19 385,9	18 108,2	2,5	0,2	20 355,2	5,0	0,5
Жана башкалар	43 804,9	42 281,2	0,1	0,0	45 119,0	3,0	0,6
Азык-түлүккө таза салыктар	22 352,9	21 842,7	-1,4	-0,2	23 822,8	6,6	0,7
ИДӨ	**212 177,4**	**198 490,7**	**-1,4**	**-1,4**	**226 130,3**	**6,6**	**6,6**
Кумтөрдөн тышкары, ИДӨ	**192 273,4**	**182 661,3**	**-2,1**	**-1,9**	**205 828,2**	**7,0**	**6,4**
Маалымат үчүн							
Кызмат көрсөтүүлөр	**97 397,5**	**92 076,9**	**-1,8**	**-0,8**	**103 272,6**	**6,0**	**2,8**

2012-жылга болжолдоолор кыйла туруктуу тышкы экономикалык конъюнктура жана өлкөдө орун алган социалдык-саясий жагдайлар тууралуу божомолдоолордон, ошол эле учурда 2011-жылдагы жогорку статистикалык базаны эске алуу менен түзүлгөн. 2012-жылы ИДӨнүн реалдуу өсүш арымы басаңдаган жана ал 4,5 пайыз деңгээлинде күтүлүүдө. 2012-жылы тышкы экономикалык конъюнктуранын терс таасир этүү тобокелдигинин сакталып тураарын белгилей кетүү зарыл.

2013-жылга карата ИДӨнүн реалдуу өсүш арымы экономиканын өсүшүнүн узак мөөнөттүү мүмкүнчүлүктөрүнө баа берүүлөрдү эске алуу менен жана таасирлердин жана башка коркунучтардын жоктугу шартында 5,0 пайыз деңгээлинде болжолдонот.

4.1.2-таблица. Экономика тармактары боюнча 2011-2013-жылдарга каралган ИДӨ болжолдоолору

	факт	**болжолдоо**		
	2010	**2011**	**2012**	**2013**
Айыл чарба	-2,8	6,0	2,0	2,5
Өнөр жай	9,9	7,4	3,0	3,5
Курулуш	-22,8	10,0	12,0	15,0
Кызмат көрсөтүүлөр	-1,8	6,0	5,0	5,0
Азык-түлүккө таза салыктар	-1,4	6,6	4,5	5,0
ИДӨ	**-1,4**	**6,6**	**4,5**	**5,0**
Дефлятор	**6,9**	**16,0**	**8,3**	**7,2**
Номиналдык ИДӨ, *млн. сом*	**212 177,4**	**262 317,7**	**296 762,5**	**333 882,6**

ИДӨ ажырымынын көрсөткүчү, экономикадагы өндүрүштүн көлөмүнүн өсүшүнүн/төмөндөшүнүн таасиринен улам келип чыккан баа тобокелдигине баа берүүнүн кошумча индикатору болуп саналат. 2011-жылдын алгачкы айларында өндүрүштүн терс ажырымы 2010-жылдын тиешелүү мезгилиндеги жогорку база менен шартталат. Ошондой болсо да, кийинчерээк өлкөдөгү экономикалык жигердүүлүктүн калыбына келүүсүнө жана ички суроо-талаптын өсүшүнө карата тенденциялардын сакталып калуусун эске алып, ИДӨнүн алгылыктуу ажырымынын андан-ары өсүшүн жана Кыргызстандын экономикасындагы инфляциялык басымдын тиешелүү өсүшүн күтүүгө болот.

4.1.1-сүрөт. Айкын жана потенциалдуу ИДӨ болжолдоолору

(өсүш арымы, жыл башындагы мезгилге тиешелүү өткөн жылдагы мезгил)

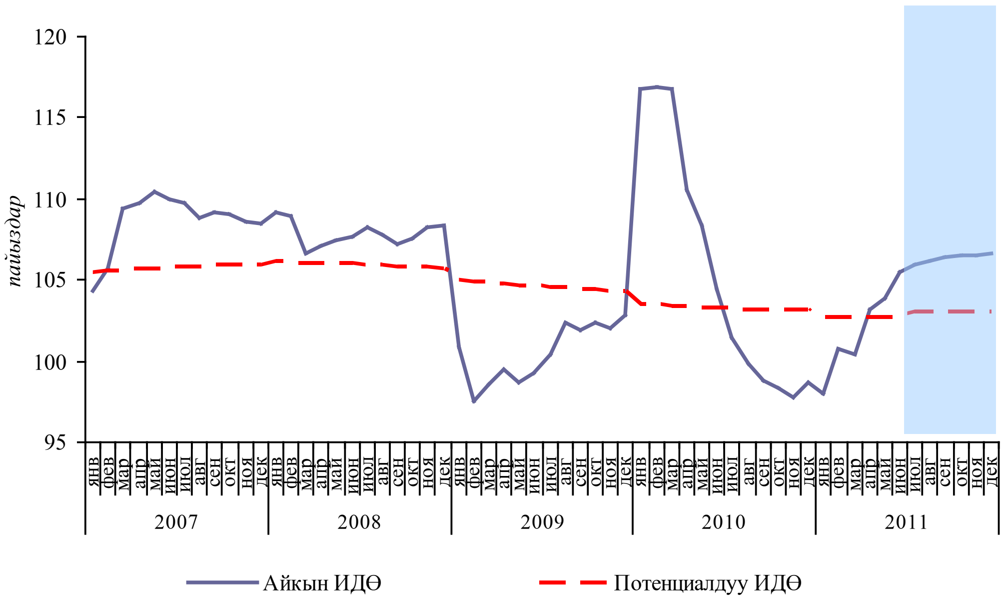

Акча сунушунун артышынын негизги булактарынын бири болгон мамлекеттик сектордун чыгашалары, инфляциянын учурдагы жана келечектеги деңгээлине таасирин тийгизген дагы бир маанилүү фактор болуп саналган. 2011-жыл ичинде мамлекеттик чыгашалардын олуттуу көлөмү, анын натыйжасында, бюджет тартыштыгынын жогорку деңгээлде сакталып турушу пландаштырылган. Бул, айкын маалыматтар боюнча, мамлекеттик бюджеттин бар аз тартыш болгонуна карабастан, жыл башында салыштырмалуу консервативдүү бюджеттик саясат жүргүзүлүүчү, өткөн жылдардагы тажрыйбанын уландысы экенин белгилей кетүү зарыл.

Мындан тышкары, буга мамлекеттик бюджет тууралуу мыйзамдын кечирээк кабыл алынышы да бирден бир себеп болгон. Ушуга байланыштуу, бюджеттик секторго эмгек акыларды жогорулатуу пландаштырылгандыгын эске алуу менен кийинки чейректерде бюджеттик чыгашалардын кыйла тез арымда өсүшүн күтүүгө болот.

Инфляциянын динамикасы да валюта курсунун андан-аркы динамикасы боюнча күтүүлөрүнө байланыштуу, ички рыноктогу импорттолуучу товарларга бааларды коррекциялоо даражасына көз каранды болот.

Азырынча, Кыргызстандын Бажы союзуна киргизилиши жөнүндө маселе анык боло элек, ушуга байланыштуу, керектөө товарларына бааларды коррекциялоо да жүргүзүлүшү мүмкүн.

4.2. 2011-жылга жана 2011-жылдын III чейрегине инфляциялык болжолдоолор

Акыркы жылдары байкоого алынган керектөө бааларынын динамикасы көрсөткөндөй, инфляциянын олуттуу өзгөрүүсү көбүнчө, азык-түлүк товарларына баалардын өзгөрүлмөлүүлүгү менен шартталган. Мында, азык-түлүктөн башка товарларга, алкоголдуу ичимдиктерге, тамеки заттарына, ошондой эле кызмат көрсөтүүлөргө баалар[1] өсүшкө ык койгон туруктуу динамикага ээ, бул экономкада жалпы жогорку инфляциялык фонду түзөт.

4.2.1-сүрөт. Инфляциянын жылдык динамикасы жана анын түзүүчүлөрүнүн салымдары

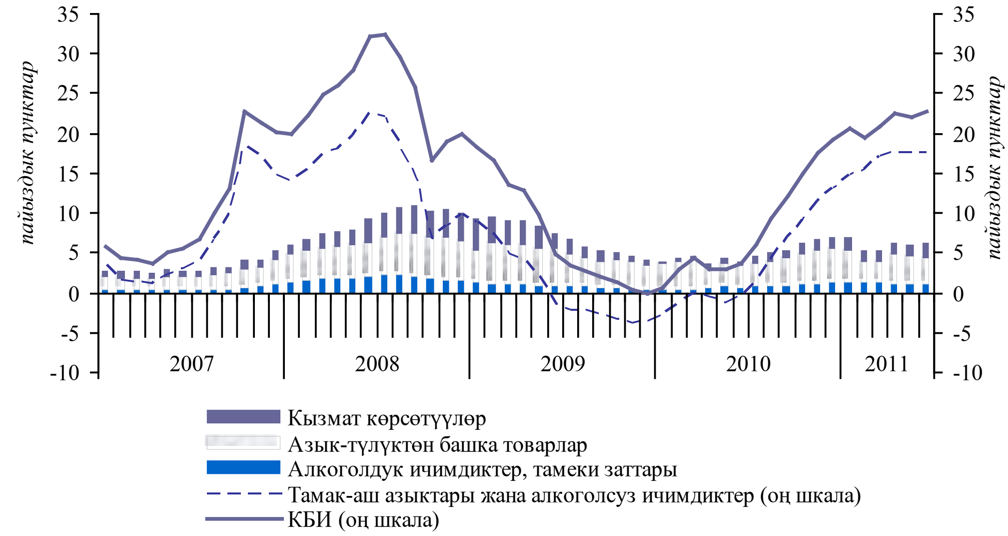

Азык-түлүктүн дүйнөлүк товардык рынокторунда, андан кийин Кыргызстандын ички рыногунда 2011-жылдын экинчи чейрегинде азык-түлүк товарларына карата баанын, сезондук факторлордун эсебинен турукташа баштагандыгынын биринчи белгилери байкала баштады. Ошондой болсо да, азырынча, баалардын күндөлүк жогорку деңгээлде белгилениши гана көбүнчө байкалууда.

Жалпысынан жылдын жыйынтыгы боюнча, биринчи жарым жылдык ичинде алынган айкын маалыматтардын негизинде баа динамикасынын өнүгүшү мурда белгиленген диапазондун чегинде күтүлүүдө. Мында, 2011-жылга инфляция факторлорунун аныксыздыгынын бир аз төмөндөөсүн эске алганда, болжолдоо диапазону 13-15 пайызга чейин таруууда (негиз болуп консенсус-болжолдоо алынган).

[1] 2007-жылдан тартып ар бир жылдын декабрь айында бул товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн инфляциянын жылдык деңгээлине кошкон суммардык салымы 4-10 пайыздын чегинде өзгөрүп турат. Бул, 2011-жылы дагы бул факторлордун инфляциянын деңгээлине жыл ичиндеги салымы азык-түлүк товарларынын кошумча салымын эске албаганда, ушул эле деңгээлде түзүлөт деп болжолдоого шарт түзөт.

4.2.2-сүрөт. Инфляциянын жылдык маанисин болжолдоолор

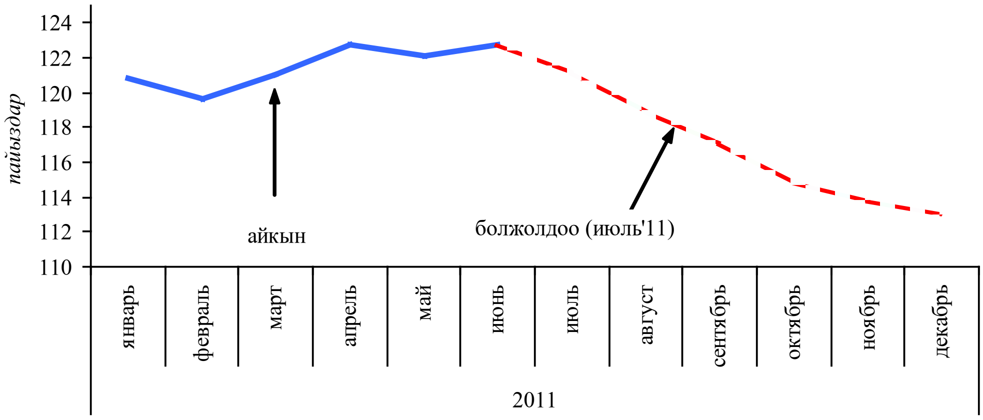

Инфляциянын айкын түптөлгөн деңгээли кароого алынып жаткан мезгил ичинде (0,8 пайыз) бул мезгилге карата болжолдоодон бир аз арткан (0,6 пайыз), ал «Кыргыз Республикасында 2011-жылдын I чейреги үчүн инфляцияга баяндама» басылмасында жарыяланган. Болжолдоодогу мындай ажырым, көбүнчө, керектөө бааларынын индексин түзүү үчүн колдонулган, үй чарбасынын чыгашаларынын түзүмүнүн өзгөрүүсү менен түшүндүрүлөт.

2011-жылдын үчүнчү чейрегинде болжолдонгондой, керектөө рыногундагы жагдай негизинен, азык-түлүк товарларына баанын жана сезондук факторлордун таасири, ошондой эле дүйнөлүк товардык-сырьелук рыноктогу баалардын таасири астында калыптанат. Айыл-чарба продукцияларына карата баа КБИнин төмөндөө динамикасын шартташы мүмкүн экендиги болжолдонууда. Ошондой болсо да, үчүнчү чейректе инфляцияга КММ, эт, кант, ошондой эле билим берүү кызмат көрсөтүүлөрү тарабынан кошумча басым жасалышы мүмкүн. Жыйынтыгында, 2011-жылдын үчүнчү чейрегинде баалардын өсүшү 1,0 пайыз деңгээлинде болжолдонууда.

4.2.3-сүрөт. Инфляциянын 2011-жылдын III чейрегине карата болжолдоолор

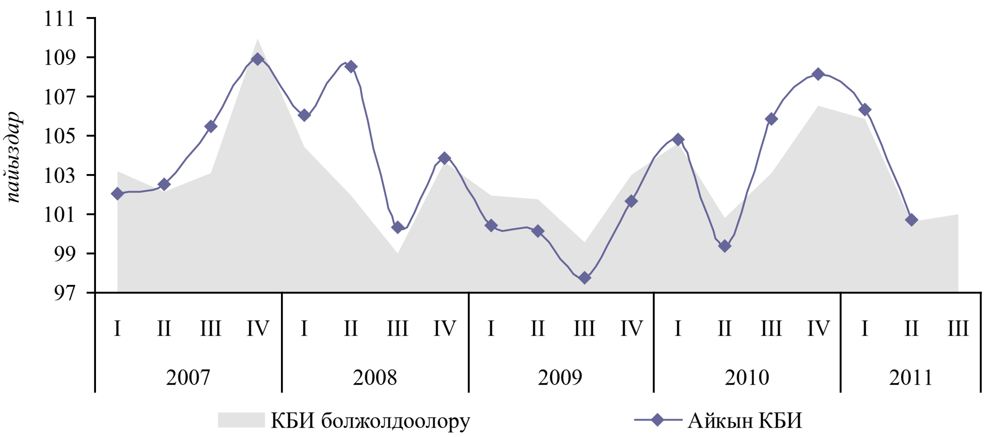

Бүтүндөй алганда, экономикада баа динамикасынын башка көрсөткүчү, ИДӨ дефлятору, 2011-жылга карата 16,0 пайыз болжолдонууда.

Статистикалык тиркеме

1-таблица. Керектөө бааларынын индекси

(өткөн айга карата ай, пайыздарда)

	2011-жыл					
	янв.	фев.	март	апр.	май	июнь
Товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө керектөө бааларынын индекси	**102,7**	**101,4**	**102,2**	**100,4**	**99,7**	**100,6**
Товарлар	102,7	101,7	102,4	100,4	99,5	100,7
Тамак-аш продуктулары жана алкоголсуз ичимдиктер	104,9	103,0	103,9	100,2	98,9	100,6
Алкоголдуу ичимдиктер, тамеки заттары	100,2	100,1	100,9	100,1	100,7	100,9
Азык-түлүктөн башка товарлар	100,5	100,3	100,6	100,8	100,2	100,9
Кызмат көрсөтүүлөр	102,1	99,6	100,4	100,4	101,1	100,2
Тамак-аш продуктулары жана алкоголсуз ичимдиктер	104,9	103,0	103,9	100,2	98,9	100,6
Нан азыктары жана таруу	101,7	104,0	107,3	100,8	99,1	99,3
жогорку сорттогу буудай уну	102,2	104,7	107,8	101,4	99,3	99,1
биринчи сорттогу буудай уну	101,9	106,2	111,1	100,4	98,1	98,0
нан	100,9	103,0	104,7	100,7	98,2	100,0
Эт	104,9	103,1	100,9	100,1	101,7	103,5
Балык	101,1	100,9	100,9	100,4	99,7	100,8
Сүт азыктары, сыр жана жумуртка	103,8	102,0	97,0	98,5	97,2	97,3
Май жана тоң майлар	100,7	100,2	102,6	101,3	100,9	99,4
Жемиштер жана жашылчалар	115,8	102,1	105,2	98,4	93,7	101,6
жемиштер	101,5	101,5	101,8	102,8	105,6	105,2
жашылчалар	122,5	102,3	106,5	96,8	89,0	100,3
Кумшекер, джем, бал, шоколад жана конфеттер	105,7	104,6	101,3	100,8	99,9	100,3
кумшекер	108,4	106,1	100,2	100,4	99,7	100,2
Башка тамак-аш азыктары	100,8	102,5	99,0	100,3	100,1	100,4
Алкоголсуз суусундуктар	101,8	100,9	102,7	101,1	99,2	102,7
Алкоголдуу ичимдиктер жана тамеки заттары	100,2	100,1	100,9	100,1	100,7	100,9
алкоголдуу ичимдиктер	100,1	100,0	100,2	100,0	100,7	100,7
тамеки заттары	100,6	100,2	102,8	100,4	100,5	101,2
Кийим-кече жана бут кийим	101,0	101,5	101,8	102,1	101,1	100,6
кийим-кече	101,2	100,9	100,2	100,9	100,7	100,6
кийим тигүү үчүн материалдар	100,7	100,0	100,3	100,2	100,1	100,1
эр адамдар үчүн кийим	101,4	101,1	99,3	101,0	100,8	101,7
аялдар үчүн кийим	101,0	100,3	100,5	100,8	100,0	101,5
балдар жана ымыркайлар үчүн кийим	101,2	101,5	100,7	101,2	101,6	98,0
кийимди тазалоо, оңдоо жана прокатка берүү	106,4	103,8	101,2	98,2	100,2	99,9
ремонтун кошо алганда, бут кийим	100,6	103,0	105,6	104,9	102,0	100,5
эр адамдар үчүн бут кийим	100,0	106,6	104,3	106,0	102,3	101,8
аялдар үчүн бут кийим	100,6	102,2	107,0	105,2	102,2	99,7
балдар үчүн бут кийим	101,3	99,1	103,7	102,3	101,3	101,3
бут кийимди оңдоо	103,0	102,4	106,9	101,1	100,2	102,2
Турак-жай кызмат көрсөтүүлөрү, суу, электрэнергиясы, газ жана башка отундар	99,9	99,4	99,1	98,8	98,1	100,5
турак-жай үчүн ижара төлөмү	100,0	100,6	100,0	100,0	100,0	100,0
турак-жайларды күтүү жана ремонттоо үчүн материалдар	99,3	99,8	102,4	100,8	100,5	101,0
кирпич	100,0	100,0	103,1	100,3	100,8	100,3
пиломатериалдар	98,0	100,1	102,6	100,9	100,2	105,1
цемент	99,1	98,7	101,8	100,4	99,8	100,3
терезеге салынуучу кесилбеген айнек	99,8	99,3	100,0	100,0	99,7	103,5
кум	100,0	100,0	109,7	102,1	101,7	100,0
шифер	99,7	100,0	100,0	101,0	101,0	99,3
турак-жайды күтүү жана ремонттоо боюнча кызмат көрсөтүүлөр	100,0	100,0	100,0	101,0	100,6	88,1
суу менен камсыз кылуу	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	104,9
электр энергиясы, газ жана башка отундар	100,0	99,3	98,7	98,6	97,7	101,0
газ	100,2	98,9	99,4	98,8	99,2	102,2
Тиричилик буюмдары жана тиричилик техникасы	100,2	101,0	100,5	100,8	100,3	101,4
үй эмеректери жана тактага төшөлүүчүлөр	100,1	101,7	100,5	100,2	100,6	102,5
тиричилик текстилдик буюмдар	100,1	100,0	100,8	101,0	100,2	101,1
тиричилик шаймандары	100,5	101,2	100,1	99,5	100,3	101,5
айнек буюмдар, ашкана жана тиричилик шаймандары	100,4	100,1	100,3	100,1	100,1	100,9
Саламаттыкты сактоо	99,6	101,4	100,8	100,4	100,6	100,6
Транспорт	102,0	96,9	100,2	100,4	102,3	101,0
автотранспортту сатып алуу	100,4	100,1	100,1	99,6	99,4	98,2
күйүүчү-майлоочу материалдар	98,6	88,1	99,2	101,1	104,0	101,6
бензин	98,6	88,0	99,1	100,9	103,4	102,0
дизель отуну	97,6	90,1	101,5	103,9	111,4	98,3
техникалык кызмат көрсөтүүлөр жана транспорт каражаттарын ремонттоо	100,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,4
транспорт кызмат көрсөтүүлөрү	104,0	97,6	100,5	100,7	103,4	101,5
Байланыш	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Эс алуу, көңүл ачуу жана маданият	100,0	100,8	101,6	100,4	100,8	100,1
маданий иш-чараларды уюштуруу б-ча кызмат көрсөтүүлөр	100,1	102,1	101,2	103,0	106,8	100,1
газеталар, китептер жана кеңсе товарлары	100,0	101,3	103,1	100,0	100,0	100,0
Билим берүү	100,5	101,0	100,1	100,0	100,2	100,0
Ресторандар жана мейманканалар	102,0	100,3	100,2	100,2	100,1	101,1
коомдук тамактануу	102,0	100,2	100,2	100,2	100,1	101,0
мейманкана тейлөөлөрү	100,9	101,7	100,3	99,7	99,8	106,1
Ар түрдүү товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	102,2	100,4	100,4	100,8	100,3	100,2
жеке тейлөө	102,5	100,3	100,4	101,0	100,4	100,4
башка категорияларга кирбеген жеке колдонуудагы буюмдар	100,8	101,1	100,1	100,0	100,0	100,1
башка категорияларга кирбеген кызмат көрсөтүүлөр	101,0	101,3	100,0	100,0	100,0	95,1

Булагы: КР УСК

2-таблица. Керектөө бааларынын индекси
(ай өткөн жылдын тиешелүү айына карата, пайыздар)

	2011-жыл					
	янв.	**фев.**	**март**	**апр.**	**май**	**июнь**
Товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө керектөө бааларынын индекси	**120,6**	**119,4**	**120,8**	**122,6**	**122,1**	**122,7**
Товарлар	121,8	120,5	122,2	124,1	123,6	124,4
Тамак-аш продуктулары жана алкоголсуз ичимдиктер	130,5	132,1	135,3	136,5	136,6	137,5
Алкоголдуу ичимдиктер, тамеки заттары	113,0	112,9	113,5	110,7	110,9	111,3
Азык-түлүктөн башка товарлар	113,5	108,6	108,8	112,8	111,6	112,5
Кызмат көрсөтүүлөр	112,8	111,2	111,1	111,7	111,7	111,6
Тамак-аш продуктулары жана алкоголсуз ичимдиктер	130,5	132,1	135,3	136,5	136,6	137,5
Нан азыктары жана таруу	129,0	134,5	145,2	147,3	146,5	144,9
жогорку сорттогу буудай уну	136,2	143,3	154,8	157,8	157,5	155,8
биринчи сорттогу буудай уну	151,0	160,9	179,8	182,4	180,6	175,7
нан	123,3	125,8	131,7	136,1	134,2	133,5
Эт	132,8	135,1	133,3	132,2	133,7	137,2
Балык	115,4	112,9	113,6	112,5	112,0	112,7
Сүт азыктары, сыр жана жумуртка	115,2	117,6	115,8	115,8	114,5	112,9
Май жана тоң майлар	137,4	137,4	140,4	140,9	140,1	138,4
Жемиштер жана жашылчалар	152,5	144,5	143,6	144,8	145,3	150,6
жемиштер	138,0	137,8	138,4	141,2	148,5	142,7
жашылчалар	160,3	147,4	145,1	146,3	143,8	155,3
Кумшекер, джем, бал, шоколад жана конфеттер	114,3	117,6	117,5	120,2	122,0	123,8
кумшекер	117,0	121,2	119,3	123,3	125,5	128,2
Башка тамак-аш азыктары	109,2	111,7	110,6	111,1	111,9	110,1
Алкоголсуз суусундуктар	114,2	114,7	116,5	117,0	115,1	117,6
Алкоголдуу ичимдиктер жана тамеки заттары	113,0	112,9	113,5	110,7	110,9	111,3
алкоголдуу ичимдиктер	106,8	106,6	106,1	105,8	105,9	105,9
тамеки заттары	129,8	130,1	133,8	125,0	125,6	127,0
Кийим-кече жана бут кийим	115,0	115,9	117,6	119,1	118,8	119,5
кийим-кече	121,0	120,9	120,6	120,6	119,4	120,3
кийим тигүү үчүн материалдар	112,2	104,4	104,6	104,8	104,9	104,8
эр адамдар үчүн кийим	125,2	125,7	124,7	125,4	124,3	126,2
аялдар үчүн кийим	120,9	120,2	120,1	118,9	115,3	117,9
балдар жана ымыркайлар үчүн кийим	117,7	119,2	119,9	121,1	122,9	120,1
кийимди тазалоо, оңдоо жана прокатка берүү	127,7	131,2	126,0	123,8	122,5	120,8
ремонтун кошо алганда, бут кийим	102,1	104,9	110,9	115,6	117,4	117,7
эр адамдар үчүн бут кийим	97,4	103,6	110,0	116,8	117,4	119,3
аялдар үчүн бут кийим	104,8	106,9	111,4	115,4	117,9	117,3
балдар үчүн бут кийим	105,1	104,0	111,5	114,6	114,1	115,2
бут кийимди оңдоо	119,1	121,8	130,1	131,5	131,1	133,9
Турак-жай кызмат көрсөтүүлөрү, суу, электрэнергиясы, газ жана башка отундар	111,4	93,5	92,2	104,1	101,5	102,9
турак-жай үчүн ижара төлөмү	100,4	101,0	100,6	100,6	100,6	100,6
турак-жайларды күтүү жана ремонттоо үчүн материалдар	112,9	113,3	115,8	115,6	113,7	114,7
кирпич	119,4	121,6	119,4	116,0	116,9	103,4
пиломатериалдар	133,7	133,9	137,4	136,9	133,2	138,4
цемент	106,6	108,2	111,8	109,3	100,3	108,6
терезеге салынуучу кесилбеген айнек	121,8	121,0	119,7	118,8	117,7	121,7
кум	76,2	76,2	83,6	85,3	86,8	86,6
шифер	103,7	103,7	103,7	104,7	105,8	105,0
турак-жайды күтүү жана ремонттоо боюнча кызмат көрсөтүүлөр	103,5	103,5	103,5	104,5	105,1	92,6
суу менен камсыз кылуу	137,4	137,4	100,7	100,0	100,0	104,9
электр энергиясы, газ жана башка отундар	110,8	90,1	89,3	103,3	100,4	102,4
газ	109,8	108,4	107,0	104,7	103,7	105,5
Тиричилик буюмдары жана тиричилик техникасы	107,4	108,0	108,2	108,7	109,4	110,7
үй эмеректери жана тактага төшөлүүчүлөр	106,3	107,8	108,2	107,8	108,4	110,8
тиричилик текстилдик буюмдар	106,8	106,8	107,6	108,7	108,8	110,0
тиричилик шаймандары	105,4	106,5	106,3	105,7	105,6	107,0
айнек буюмдар, ашкана жана тиричилик шаймандары	112,4	111,9	112,2	111,8	111,7	112,6
Саламаттыкты сактоо	115,6	115,6	107,7	107,7	107,0	108,0
Транспорт	113,7	110,0	110,5	110,3	108,5	108,1
автотранспортту сатып алуу	108,5	108,1	107,7	106,5	105,3	102,9
күйүүчү-майлоочу материалдар	133,4	118,2	116,1	111,1	102,9	99,4
бензин	131,4	116,3	114,9	110,3	102,2	99,1
дизель отуну	148,6	134,4	129,6	123,8	112,1	106,4
техникалык кызмат көрсөтүүлөр жана транспорт каражаттарын ремонттоо	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1	100,5
транспорт кызмат көрсөтүүлөрү	113,3	110,3	111,4	112,1	111,7	112,4
Байланыш	99,8	94,4	94,4	100,0	100,0	100,0
Эс алуу, көңүл ачуу жана маданият	118,6	118,7	120,3	120,2	119,1	117,1
маданий иш-чараларды уюштуруу б-ча кызмат көрсөтүүлөр	104,9	103,0	103,9	106,8	114,0	114,1
газеталар, китептер жана кеңсе товарлары	122,0	123,6	127,3	127,3	127,3	127,4
Билим берүү	107,0	107,5	107,6	107,5	107,7	107,7
Ресторандар жана мейманканалар	118,6	118,5	118,7	118,7	118,7	120,1
коомдук тамактануу	118,8	118,7	118,9	119,1	119,2	120,4
мейманкана тейлөөлөрү	112,2	112,4	112,4	108,5	107,5	113,8
Ар түрдүү товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	117,8	116,1	114,4	115,0	114,9	114,5
жеке тейлөө	117,9	115,7	113,6	114,5	114,6	114,7
башка категорияларга кирбеген жеке колдонуудагы буюмдар	122,8	123,7	114,6	122,8	121,8	118,3
башка категорияларга кирбеген кызмат көрсөтүүлөр	101,6	102,9	123,7	105,4	105,4	100,2

Булагы: КР УСК

3-таблица. Баалардын жана импорттун көлөмүнүн 2011-жылдын январь-май айлары үчүн физикалык индекси

Товардын аталышы	*2011-ж. 5 айы*	*2011-ж. 5 айы*	*2010-ж. 5 айы*	*Индекстер*		
	млн. АКШ долл.	*млн. АКШ долл.*	*млн. АКШ долл.*	*баасы*	*физ. көлөмү*	*наркы*
	*n11*p11*	*n11*p10*	*n10*p10*			
	A	**B**	**C**	**A/B**	**B/C**	**A/C**
Мунай жана мунай заттары жана ушундай эле материалдар	243,5	200,9	268,2	1,21	0,75	0,91
Дары-дармектер (ветеринардыкты кошо алганда)	61,7	41,2	34,6	1,50	1,19	1,78
Чоюн жана болот	41,2	36,4	38,3	1,13	0,95	1,08
Жүк ташуучу жана атайы багытка каралган автомобилдер	40,1	23,3	18,6	1,72	1,25	2,15
Кант, кант кошулган азыктар жана бал	34,2	29,2	21,6	1,17	1,35	1,58
Эт жана эт азыктары	32,4	28,8	26,3	1,13	1,09	1,23
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмердик каражаттар	31,5	20,5	22,9	1,54	0,90	1,38
Электрлиниялык телефон же телеграф аппараттары	31,0	37,8	11,3	0,82	3,34	2,74
Дан эгиндери (полба (буудайдын бир түрү) жана угут, тартылбаган шак	30,4	14,4	19,7	2,11	0,73	1,55
Газ абалындагы жаратылыш газы	30,4	26,8	28,3	1,13	0,95	1,08
Кофе, чай, какао, таттуулар жана алар кошулган азыктар	28,0	23,4	18,6	1,20	1,26	1,51
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар	23,9	18,2	16,8	1,32	1,08	1,42
Жасалма текстиль материалдарынан кездемелер	23,2	19,2	15,1	1,21	1,27	1,53
Өсүмдүк майлары ж-а тоң майлар, иштетиле электер, рафинирленгендер же фракционирленгендер	20,2	14,2	16,9	1,43	0,84	1,20
Жер семирткичтер	19,0	13,2	13,6	1,45	0,97	1,40
Резина дөңгөлөктөрү	18,0	16,9	15,4	1,07	1,10	1,17
Кесек жана майдаланган ун, буудай жана угут	16,8	9,4	1,1	1,78	8,61	15,34
Жашылча жана жемиштер	16,1	11,4	16,1	1,41	0,71	1,00
Баштапкы формадагы пластмасса	15,9	13,9	8,5	1,14	1,64	1,87
Көмүр, кокс жана брикеттер	15,6	17,4	16,8	0,90	1,04	0,93
Башка категорияга кирбеген тамак-аш азыктары жана препараттар	15,5	5,9	8,6	2,64	0,68	1,80
Башка категорияларга кирбеген, баалуулукка жатпаган металлдар	14,3	13,2	9,2	1,09	1,44	1,56
Алкоголдук ичимдиктер	12,6	10,6	9,4	1,19	1,13	1,34
Органикалык эмес химиялык заттар	12,6	26,9	22,0	0,47	1,22	0,57
Ийне жалб-туу өсүмдүк жыгач-нын араалланганы ж-а туурасынан кесилгени	12,2	10,3	9,3	1,18	1,12	1,32
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор жана сузгуч жүктөгүчтөр	12,2	5,2	2,7	2,36	1,90	4,49
Дан эгиндеринен азыктар жана ундан же жер-жемиш крахмаларынан азыктар	11,0	8,5	6,6	1,29	1,28	1,65
Синтетикалык материалдан жасалган бут кийим	10,5	10,3	8,6	1,02	1,19	1,22
Тапталган жана калыбына келтирилген жыгачтар	10,0	8,2	6,8	1,22	1,20	1,47
Баштапкы эмес формада пластмасса	9,6	7,7	6,3	1,26	1,21	1,52
Кант кошулган мин. суулар жана алкоголсуз ичимдиктер	9,3	9,3	7,7	1,01	1,20	1,21
Жеңил авт-р, эл ташуу үчүн каралган унаалар	9,3	9,4	6,7	1,00	1,40	1,39
Кол жана машина менен иштетилүүчү инструменттер	6,9	5,9	4,1	1,17	1,42	1,67
Конструкциялар жана анын башка категорияга кирбеген элементтери	6,7	3,7	3,3	1,81	1,12	2,02
Которуштуруу, иргөө жана түздөө үчүн машиналар	6,6	14,1	13,7	0,47	1,03	0,48
Түс өзгөртүүчү жана ийлөөчү заттар, боектор	6,5	6,9	6,0	0,93	1,15	1,08
Маргарин жана жуурулган май	5,9	4,7	5,3	1,26	0,88	1,12
Медициналык жана фармацевтикалык дары-дармектер	5,9	4,5	4,0	1,32	1,13	1,49
Маалымат-ды авт-тык түрдө иштеп чыгуучу маш-лар ж-а алардын түйүндөрү	5,8	6,9	3,7	0,84	1,85	1,56
Инсектициддер, родентициддер, фунгициддер, гербициддер	5,5	4,1	4,4	1,33	0,93	1,25
Тиричилик муздаткычтары жана тоңдургучтар	5,1	4,6	3,1	1,10	1,50	1,64
Айнек идиштер, айнек тыгындар жана термос үчүн айнек тети	4,9	3,6	3,4	1,36	1,07	1,45
Курулуш жана тоо кендерин казып алуу өнөр жайы үчүн каралган машиналар	4,8	43,6	7,7	0,11	5,64	0,62
Жана башка минералдык сырье	4,6	2,8	2,1	1,64	1,36	2,24
Балыктардын түрлөрү	4,6	4,1	2,9	1,14	1,41	1,61
Мыктар, винтер, гайкалар, бурамалар, бөрктөп кадоо үчүн бурамалар ж.б. у.с.	4,6	3,7	3,8	1,25	0,96	1,20
Жыгач тактайлар	4,5	3,8	2,9	1,17	1,31	1,53
Эр адамдар үчүн шымдар, арчындама шымдар, чолок шымдар	4,4	4,2	3,0	1,06	1,41	1,49
Башка категорияларга кирбеген электр бөлүштүрүүчү жабдуулар	4,4	4,0	2,8	1,10	1,41	1,55
Ташуу үчүн, иргөө үчүн, тегиздөө үчүн жана бургулоо үчүн машиналар	4,3	0,7	1,4	6,37	0,48	3,09
Аялдар ү-н пальтолор, кыска пальтолор, күрмөлөр жана ушу сыяктуу буюмдар	4,1	1,0	1,0	3,99	1,03	4,12
Кофталар, күрмөлөр, чыптамалар ж-а у. с. башка катег. кирбеген буюмдар	4,1	3,6	2,6	1,15	1,36	1,57
Батареялар жана электроаккумуляторлор жана алардын тетиктери	4,1	59,6	1,7	0,07	35,18	2,41
Сүт, каймак, май жана сырдан башка сүт азыктары	3,9	4,1	4,4	0,96	0,93	0,89
Жез	3,9	4,3	1,0	0,90	4,49	4,06
Башка категорияларда камтылбаган электр жылыткыч приборлор	3,8	3,4	2,2	1,12	1,52	1,71
Полго төшөлмөлөр	3,8	2,8	1,9	1,38	1,46	2,01
Башка категорияларда камтылбаган түрдүү химиялык заттар	3,8	2,9	4,4	1,28	0,66	0,85
Жылтыратылган керамикалык плиткалар	3,7	3,6	3,3	1,03	1,09	1,12
Эр адамдар ү-н пальтолор, кыска пальтолор, күрмөлөр ж-а у. с. буюмдар	3,6	1,3	0,6	2,70	2,13	5,75
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн. АКШ доллары)	**1 047,3**	**954,2**	**833,5**	**1,10**	**1,14**	**1,26**
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	***75%***		***75%***			
Бардыгы болуп импорт	**1 395,5**		**1 117,8**			

УСКнын СИФ баасындагы маалыматтары боюнча; таблицада импорттун баштапкы 60 ири статьясы келтирилген

n- товардын импортунун физикалык көлөмү

p-товардын эсептешүү импорттук баасы

4-таблица. Баалардын индекси жана экспорттун 2011-жылдын январь-май айлары үчүн физикалык көлөмүнүн индекси

Товардын аталышы	*2011-ж. 5 айы млн. АКШ долл. n11*p11*	*2011-ж. 5 айы млн. АКШ долл. n11*p10*	*2010-ж. 5 айы млн. АКШ долл. n10*p10*	*Индекстер*		
				баасы	*физ. көлөмү*	*наркы*
	A	**B**	**C**	**A/B**	**B/C**	**A/C**
Монетардык эмес алтын (алтын кендеринен жана аралашмалардын башка)	432,4	343,6	301,2	1,26	1,14	1,44
Жашылча-жемиштер	53,3	53,6	29,7	0,99	1,80	1,79
Мунай, мунай заттары жана ушундай эле материалдар	33,6	23,2	30,0	1,45	0,77	1,12
Электр тогу	20,7	24,3	4,3	0,85	5,62	4,81
Блузкалар, кофталар жана кофта-блузкалар	11,1	11,4	12,8	0,98	0,89	0,87
Май жана сырдан тышкары сүт жана сүт азыктары	9,9	7,6	8,5	1,30	0,90	1,17
Аялдар жана кыздар үчүн трикотаж же токулган буюмдар	8,7	7,5	6,6	1,16	1,13	1,31
Көйнөктөр	8,3	8,4	7,2	0,98	1,18	1,15
Ысытуу лампалары	7,8	7,2	7,3	1,07	1,00	1,07
Шымдар, арчындама шымдар, бриджилар жана чолок шымдар	6,9	6,8	6,2	1,02	1,09	1,12
Органикалык эмес химиялык заттар	6,7	50,9	120,1	0,13	0,42	0,06
Металл сыныктары жана кара металл калдыктары	6,5	4,0	1,9	1,62	2,10	3,41
Самолеттор жана салмагы 15 000 кг дан жогору болгон башка учуучу аппараттар	6,0	4,3	1,1	1,40	4,00	5,60
Пахта	5,3	3,5	2,4	1,51	1,47	2,21
Юбкалар жана юбка-шымдар	4,3	4,3	3,6	1,00	1,21	1,21
Металл сыныктары жана баалуулукка жатпаган түстүү металлдар	4,2	1,3	1,2	3,17	1,08	3,43
Резина дөңгөлөктөрү	4,1	0,6	0,7	6,73	0,90	6,04
Эркектер үчүн шымдар, арчындама шымдар, бриджалар жана чолок шымдар	3,6	3,2	2,9	1,14	1,11	1,27
Күмүш	3,6	1,8	0,9	1,98	2,02	4,01
Иштетиле элек тамеки; тамеки калдыктары	3,6	3,8	8,4	0,94	0,45	0,43
Металлургияда колдонулуучу баалуулукка жатпаган түрдүү металлдар	3,4	1,7	2,2	2,06	0,75	1,54
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар	3,2	3,1	2,3	1,01	1,34	1,36
Тирүү жандыктар	3,0	2,2	1,5	1,36	1,47	2,01
Кант кошулган мин. суулар жана алкоголсуз ичимдиктер	3,0	2,4	2,4	1,27	1,00	1,26
Аялдар ү-н пальтолор, кыска пальтолор, жамынгычтар, плащтар ж-а у.с. кийим-р	2,9	3,1	2,6	0,92	1,19	1,10
Трикотаж же токулган чулки-байпак буюмдары	2,8	3,2	3,1	0,87	1,05	0,92
Идиш жуугуч машиналар; толтуруу ж-а тыгындап бекитүү үчүн машиналар; таңгактоо үчүн маштаналар	2,7	12,9	2,6	0,21	5,02	1,05
Чоюн жана болот	2,3	1,5	0,9	1,54	1,75	2,70
Ири мүйүз. малдын же аттын терилер-н булгаарылар ж-а иштетиле элек терилер	2,2	2,3	0,4	0,98	5,29	5,16
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	1,8	1,6	0,4	1,12	3,79	4,25
Кофе, чай, какао жана алардан жасалган таттуу азыктар	1,7	1,2	0,8	1,39	1,53	2,12
Дан азыктарынан, ундан ж-а жашылча-же жемиш крахм-нан жасалган азыктар	1,6	1,3	1,0	1,24	1,33	1,65
Таш, кум жана шагыл	1,5	1,8	2,4	0,86	0,74	0,63
Дары-дармектер (ветеринардыкты кошо алганда)	1,5	1,6	0,3	0,90	5,34	4,83
Башка категорияга кирбеген тамак - аш азыктары жана препараттар	1,5	2,6	0,9	0,57	2,71	1,54
Ири мүйүздүү малдын терилеринен булгаарылар	1,4	1,9	1,1	0,72	1,75	1,27
Алюминий	1,4	0,5	0,1	2,99	3,17	9,50
Эт жана эт азыктары	1,4	1,7	0,9	0,83	1,77	1,46
Башка категорияларга кирбеген, кенге жатпагандардан жасалган буюмдар	1,3	1,3	1,7	1,00	0,75	0,75
Жеңил автомобилдер жана эл ташуу үчүн арналган транспорт каражаттары	1,3	2,6	0,5	0,48	5,59	2,70
Жүк ташуучу жана атайы багытка каралган автомобилдер	1,2	1,0	1,7	1,24	0,57	0,71
Башка категорияга камтылбаган, поршендүү кыймылдаткычтар	1,0	1,6	0,2	0,63	9,83	6,22
Майкалар, комбинациялар, ичинен кийүүчү юбкалар, бикинилер, трусылар, түнкү көйнөктөр, пеньюарлар	1,0	0,0	0,1	41,31	0,36	14,92
Коргошун	0,9	0,9	1,2	1,04	0,72	0,75
Аялдар үчүн курткалар жана блейзерлер	0,9	0,8	1,2	1,12	0,66	0,74
Сыр жана быштак	0,9	0,7	2,1	1,22	0,34	0,41
Эркектер үчүн күрмөлөр	0,8	0,9	0,8	0,94	1,15	1,08
Кант, кант кошулган азыктар жана бал	0,8	0,7	0,6	1,14	1,34	1,53
Аялдар үчүн күрмөлөр	0,8	0,8	1,1	1,07	0,73	0,78
Башка категорияда камтылбаган баалуулукка жатпаган металлдардан буюмдар	0,8	0,8	0,6	1,00	1,47	1,47
Текстиль материалдарынан жасалган бут кийим	0,8	0,8	0,2	1,00	3,47	3,48
Айнек идиштер; айнек тыгындар; термос үчүн айнек тетиктер	0,8	0,7	0,6	1,09	1,31	1,43
Май жана башка тоң майлар жана сүттөн алынган майлар	0,8	0,8	0,9	1,03	0,79	0,82
Тракторлор	0,8	0,4	0,4	1,78	1,04	1,85
Эр адамдар ү-н пальтолор, кыска пальтолор, жамынмалар, плащтар ж-а у. с.	0,8	0,5	0,1	1,52	4,81	7,30
Башка категорияга кирбеген үрөндөр жана споралар	0,7	0,4	0,1	1,86	6,97	12,95
Жана башка минералдык чийки заттар	0,7	1,3	0,8	0,53	1,70	0,91
Пахтадан токулган кездемелер	0,7	0,8	0,7	0,83	1,13	0,93
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн. АКШ доллары)	**697,6**	**635,7**	**598,3**	**0,19**	**8,08**	**1,50**
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	***92%***		***94%***			
Бардыгы болуп импорт	**755,0**		**639,0**			

УСКнын кошумча баалоолорусуз ФОБ баасындагы маалыматтары боюнча; таблицада экспорттун баштапкы 58 ири статьясы келтирилген
n- товардын экспортунун физикалык көлөмү
p-товардын эсептешүү экспорттук баасы

Глоссарий

Акча базасы – Улуттук банктын жүгүртүүгө чыгарылган нак акча каражаттары боюнча милдеттенмелери жана Улуттук банктын Кыргыз Республикасынын улуттук валютадагы башка депозиттик корпорациялар алдындагы милдеттенмелери.

Акча топтому – ликвиддүүлүк деңгээли боюнча классификацияланган акча массасы: М0; М1; М2; М2Х.

М0 – банктардан тышкаркы акча.
М1 – М0 + талап боюнча төлөнүүчү улуттук валютадагы депозиттер.
М2 – М1 + улуттук валютадагы мөөнөттүү депозиттер.
М2Х – М2 + чөт өлкө валютасындагы депозиттер.

Базалык инфляция – баанын кыска мөөнөттүү, структуралык жана сезондук өзгөрүүлөрүн эске албаган инфляция катары аныкталат. Башкача айтканда, инфляция көрсөткүчүн эсептөөдөн (начар түшүмдүн алынышы, КММ рыногунда баа таасири, газга жана электрэнергиясына ж.б. тарифтердин административдик өзгөртүлүшү сыяктуу) сезондук же тышкы факторлор менен шартталган, товарларга баанын өсүшү алынып салынат.

Башка депозиттик корпорациялар – бул, борбордук банктан тышкаркы, бардык финансылык корпорациялар – резиденттер, финансылык ортомчулук алардын ишинин негизги түрү болуп саналат жана алар кеңири мааниде колдонулуучу акча массасынын (М2Х) улуттук аныктамасына кирген милдеттенмелерди эмитирлешет.

Жөнгө салуунун калыбына келтирилген мамлекеттик казына векселдери – бул, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Улуттук банк алдындагы карызын кайра тариздөөнүн натыйжасында, Финансы министрлиги тарабынан чыгарылган жүгүртүү мөөнөтү 3, 6 жана 12 айлык купондук баалуу кагаздар. Бул баалуу кагаздарды калыбына келтирүү төмөнкүчө: Улуттук банктын портфелиндеги МКВ(ж)лардын төлөө күнү Финансы министрлиги төлөө менен бирге эле төлөнгөн баалуу кагаздардын санына барабар санда МКВ(ж)лардын жаңы санын чыгарат.

Жүгүртүүдөгү акча – Улуттук банктын кассасындагы нак акчаларды эсептеп алып салуу менен Улуттук банк тарабынан жүгүртүүгө чыгарылган нак акча.

Инфляция экономикада керектөө баасынын жалпы деңгээлинин жогорулоосун түшүндүрөт. Инфляция деңгээлине сандык баа берүү үчүн керектөө баасынын индекси (КБИ) колдонулат. КБИ калайык-калк өндүрүштүк эмес керектөө үчүн сатып алган товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө баа деңгээлинин өзгөрүүсүн чагылдырат. Индексти

эсептөөдө тандалып алынган 342 товардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн сатып алуу баасы колдонулат, тандалып алынгандар 7 шаардык жана 2 райондук борборлордогу соода жана кызмат көрсөтүү чөйрөсүнүн 1496 ишканаларына айына 45 миң баага чейинкини түзөт.

Ички дүң продукциянын дефлятору – бул, экономикадагы баалардын өсүшү эсебинен ИДПдагы өзгөрүүлөрдү мүнөздөгөн экономика тармактарынын бааларынын жыйынтыктап алынган индекси. ИДПнын дефлятору өтүп жаткан жылдын баасындагы номиналдык ИДПнын өткөн жылдын баасындагы ИДПнын өлчөмүнө карата катышы катары эсептелинет.

Калайык-калктын акчалай кирешелеринин квинтилдик топтор боюнча түзүмү калктын кирешелеринин өлчөмү боюнча, алардын ар бири калктын 20 пайызынан турган 5 (квинтилдик) топтор боюнча дифференциацияланышын чагылдырат. Калктын кирешелерин дифференциациялоону аныктоонун мындай ыкмасы, калктын жалпы санын мисалы, коомдун жалпы кирешесин кирешеси көбүрөөк же аз кирешелүү топторго кирген калктын үлүшүнө бөлө алгандай негизде беш бирдей топко бөлүүнү болжолдойт.

Мамлекеттик бюджеттин операциялык ишке чыгашалары – бул, финансылык эмес активдерди сатып алуу боюнча операцияларды кошпогондо, мамлекеттик башкаруу секторунун активдеринин таза наркынын азайышына алып келген бардык операциялар.

Мамлекеттик казына векселдери – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн кыска мөөнөттүү (3, 6 жана 12 айлык) дисконттук баалуу кагаздары. Финансы министрлиги МКВлардын эмитенти болуп саналат. МКВларды жайгаштыруу Улуттук банк тарабынан өткөрүлгөн аукциондор аркылуу жума сайын ишке ашырылат. Аукциондорго катышуу укугуна тике катышуучулар ээ (Улуттук банк менен келишим түзүшкөн алгачкы дилерлер, финансы-кредиттик мекемелер). Юридикалык сыяктуу эле, жеке адамдар дагы Кыргыз Республикасынын МКВларынын ээси боло алышат. Чет өлкө инвесторлорунун МКВлар рыногуна кирүү мүмкүнчүлүгү чектелген эмес. МКВлардын экинчилик рыногундагы бүтүмдөр Улуттук банктын электрондук соода системасы аркылуу жүзөгө ашырылат, ал алгачкы дилерлерге жана алардын кардарларына МКВларды өз жумуш ордуларынан сатып алуу/сатуу боюнча операцияларды түзүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Мамлекеттик казына облигациялары – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн пайыздык кирешеси (купон) жана жүгүртүү мөөнөтү 1 жылдан жогору болгон узак мөөнөттүү мамлекеттик баалуу кагаздар. Финансы министрлиги МКОнун эмитенти болуп саналат. Улуттук банк, МКОнун чыгарылыштарын тейлөө боюнча Генералдык агенттиги болуп саналат.

Ноталар – бул, Улуттук банк тарабынан 7, 14, 28, 91 жана 182 күндүк мөөнөткө жумалык аукциондордо жүгүртүүгө чыгарылган мамлекеттик кыска мөөнөттүү баалуу кагаздар. Алардын кирешелүүлүгү коммерциялык банктардын талабы жана сунушуна жараша аныкталат. Банк тутумунан улуттук валютадагы ликвиддүүлүктү алып салуу, ноталардын аукциондорун өткөрүүнүн максаты болуп саналат.

«Овернайт» кредити улуттук валютада күрөөлүк камсыздоо алдында, банктын кыска мөөнөттүү ликвиддүүлүгүн колдоо үчүн бир күнгө берилет. Күрөөлүк камсыздоо катары Кыргыз Республикасынын Улуттук банк аркылуу жайгаштырылган, «овернайт» кредити берилген күндөн тартып 12 айга чейинки төлөө мөөнөтүнө ээ, мамлекеттик баалуу кагаздары кабыл алынат. Алар боюнча пайыздык чен Улуттук банктын эсептик ченинен 1,2 өлчөмүндө белгиленет. Бул кредит коммерциялык банктын демилгеси боюнча берилип турат.

Өндүрүштүк ажырым (же ИДӨ ажырымы) – бул, ИДӨнүн потенциалдуу мүмкүн болуучу жана айкын көлөмүнүн ортосундагы айырма. Өндүрүштөгү ажырым экономиканы активдештирүү жана стагнациялоо индикатору болушу мүмкүн. Эгерде, айкын ИДӨ потенциалдуудан аз болгон шартта (Y<Y*), экономикада «рецессия ажырымы» түптөлгөн деп эсептөө кабыл алынган, ал дефляциялык процесстердин болушунун ыктымалдуулугун көрсөтөт. Ал эми тескерисинче, эгерде айкын ИДӨ потенциалдуудан чоң болгон (Y>Y*) шартта, чогуу алгандагы суроо-талаптын өсүшү чогуу алгандагы сунуштун өсүшүнөн артат, бул инфляциялык басымдын күчөшүнө түрткү берет.

Өндүрүүчүлөрдүн бааларынын индекси – жергиликтүү өндүрүүчүлөр өз продукцияларынын алынган сатуу баасындагы орточо өзгөрүүлөрдү өлчөйт. КБИ эсептөөлөрүндө колдонулган маалыматтар экономиканын өндүрүш секторунун дээрлик ар бир тармагынын ишин чагылдырган 148 ишканадан алынат. Бул ишканалардын тизмесине тиешелүү регионго мүнөздүү болгон жана менчик формасынан көз карандысыз ошол өнөр-жай тармагы үчүн типтүү болгон ишканалар камтылат.

Своп операциялары – бул, улуттук валютадагы акча каражаттарын чет өлкө валютасындагы эквиваленттүү суммага алмашуу, же тескерисинче алдын ала макулдашылган шарттарда негизги суммаларды жана чегерилген пайыздарды кайтара алмашуу милдеттенмеси менен ишке ашырылган операциялар.

Улуттук банк базалык инфляция динамикасын жөнөкөй алып салуу ыкмасында эсептейт. Бул ыкма КБИден аларга белгиленген баа ар кандай таасирлерге өтө эле ийкемдүү болгон товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн айрым категорияларын же бүтүндөй тобун алып салууну түшүндүрөт. Адатта, мындай товарларга айрым азык-түлүк товарлары,

энергопродукциялары жана Өкмөт тарабынан административдик жол менен белгиленген тарифтер кирет.

Улуттук банктын репо операциялары – бул, мамлекеттик баалуу кагаздарды келечекте белгиленген күнү жана алдын-ала макулдашылган баада кайтара сатуу/сатып алуу милдеттенмеси менен сатып алуу (тике репо)/сатуу (кайтарым репо) операциясы.

Финансылык эмес активдер экономикалык активдердин төмөнкү категорияларын өзүндө камтыйт: негизги фондулар, материалдык жүгүртүү каражаттарынын запастары, баалуулуктар жана өндүрүлбөгөн активдер (табигый жана материалдык эмес).

Эсептик чен – бул, экономикадагы акча ресурсунун наркын аныктоо үчүн негизги ориентир катары пайдаланылган каражат. Эсептик чендин өлчөмү, Улуттук банктын ноталарын жайгаштыруу боюнча акыркы төрт аукциондогу банктын 28 күндүк ноталарынын кирешелүүлүгүнүн орточо белгисине теңештирилген.

Кыскартуулардын тизмеси

АКЖК	Акча-кредиттик жөнгө салуу комитети
АКШ	Америка Кошмо Штаты
АЧМ	Айыл-чарба министрлиги
БФКМ	Банктык эмес финансы-кредиттик мекеме
ДКН	Дүң кошумча нарк
ӨБИ	Өндүрүүчүлөрдүн баа индекси
ЖЧК	Жоопкерчилиги чектелген коом
ИДӨ	Ички дүң өнүм
КБИ	Керектөө бааларынын индекси
КММ	Күйүүчү-майлоочу материалдар
КМШ	Көз карандысыз Мамлекеттер шериктештиги
КР	Кыргыз Республикасы
КР УБ	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
МБК	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы кызматы
МИ	Мамлекеттик ишкана
МКВ	Мамлекеттик казна векселдери
МКВ (ж)	Жөнгө салуунун калыбына келтирилген мамлекеттик казына векселдери
МКО	Мамлекеттик казна облигациялары
СИФ	Импортердун чек арасындагы баа (cost, insurance, freight)
СФРБ	Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фонду
УСК	Улуттук статистика комитети
ФОБ	Экспортер өлкөнүн чек арасындагы баа (free on board)
ҮЧТКУ	Үй чарбасын тейлеген коммерциялык эмес уюмдар